N°. 164.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
Van één tot zes regels. . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

ZATURDAG 3 DECEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . » 5.00

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 60, Ned. Cour.

Zoo als bekend is, strekt het voorstel der negen leden, tot afschaffing niet alleen van den accijns op het geslagt, maar ook van alle belastingen op den invoer van slagtvee en versch vleesch. Daarenboven zou, indien het voorstel mogt worden aangenomen, voortaan van het gezouten vleesch slechts een regt van ƒ 1.00 per 100 pd. worden geheven, dat gelijk staat met het bedrag van den accijns, die voor het gebezigde zout geacht wordt verschuldigd te zijn.

In Frankrijk is men onlangs tot dergelijken maatregel overgegaan. Bij Keizerlijk decreet van 14 September jl. zijn de belastingen op den invoer van slagtvee en versch en gezouten vleesch tijdelijk belangrijk verminderd. Zoo is b. v. het regt op den invoer van ossen en stieren van 50 francs tot 3 fr. per stuk teruggebragt; van versch vleesch van 18 fr. tot 50 centimes per 100 kilogr.; van gezouten vleesch eindelijk van 33 en 30 fr. tot 10 fr. per 100 kilogr.

Geen wonder, dat de Fransche economen uitbundig zijn in den lof van dit besluit. Had Napoleon onze anti-revolutionnairen geraadpleegd, en daarbij kunnen voorzien, dat de genomen maatregel zoo bij uitstek populair zou zijn, gewis ware hij er niet toe overgegaan. Nog bij geen zijner onderdanen schijnt het op te zijn gekomen, dat het decreet niets zal uitwerken, en dat zij, die het toejuichen, zich illusiën maken. Ook het *Journal des Economistes* (een juist niet bijzonder Napoleontisch gezind tijdschrift) ziet tot heden geen bezwaar, om eene handeling toe te juichen, die misschien wel van eene in zijn oog *niet nationale* zijde komt, maar echter voor het welzijn van Frankrijk alles belooft.

In het nommer van October wordt het bedoelde decreet uitvoerig besproken in een brief van M. Blanqui aan de redactie van het dagblad *la Presse*. Tot narigt van hen, die »niet eens dilettanten« in de staathuishoudkunde zijn, dient, dat Blanqui een der meest geachte economen van onzen tijd is. De schrijver onderzoekt in het breede, welke de natuurlijke gevolgen van het besluit zullen zijn, en zijne beschouwingen zijn in velerlei opzigten ook voor ons zoo belangrijk, dat zij hier wel eene plaats mogen vinden.

»Met het oog op de toenemende duurte van het »brood (zegt hij), die de regering niet heeft kunnen »voorkomen, omdat niemand verheven is boven de »magt der elementen, gaat de Keizer dan nu over tot »vermindering van den prijs van het vleesch. Wat »omtrent het gezouten vleesch is gedecreteerd, zal nog »van oneindig meer uitwerking zijn, zoodra de maat»regel, die nu slechts tijdelijk is, voor goed wordt »genomen. Dan zal hij binnen een paar jaren niet »meer of minder ten gevolge hebben, dan eene vol»komen omwenteling in het voedings-stelsel van ons »land, en, wij aarzelen niet het uit te spreken, mis»schien zal dat besluit de grootste daad zijn der tegen»woordige regering. Een enkel woord zal er al het »gewigt van doen gevoelen.

»Er zijn plaatsen, waar de productie van het vleesch, »even als op andere die van het graan tegen zoo »geringen prijs geschiedt, dat het bij den eersten oog»opslag onbegrijpelijk schijnt. Wat het graan betreft, »begrijpt men dit volkomen in Polen, aan de kusten »van de Zwarte zee, aan de monden van den Donau, »in Moldavië en Wallachije; maar de *vleeschschuren* »zijn minder algemeen, dank zij het ongerijmde stelsel, »dat Europa altijd gevolgd heeft, om zijne markten »voor het gezouten vleesch te sluiten, uit vrees dat de »inlandsche veefokkers niet tegen de vreemde concur»rentie op zouden kunnen. Dat ongelukkig stelsel heeft »geen beter middel gezien, om zijn doel te bereiken, »dan het onderwerpen van het gezouten vleesch aan »de meest drukkende invoerregten, en hoe angstig men »geweest is, om daarin eenige belangrijke veranderingen »te brengen, blijkt nog uit het decreet van 14 Sept., »dat de oude belasting van 33 francs op niet minder »dan tien francs terugbrengt.

»Aan die hooge regten heeft Frankrijk het te danken, »dat het van gezouten vleesch altijd verstoken bleef, »ofschoon er als een mijn van vleesch te vinden is aan »de oevers van la Plata en op het grondgebied van »Buenos-Ayres en Montevideo. Wie zou het kunnen »gelooven, dat het vee daar in zoo groote menigte »voorhanden is, dat men er het vleesch aan geeft, om »alleen met de huiden en het vet zijn voordeel te doen? »Indien de fiscale maatregelen van het buitenland de »veehouders niet tot zulk een uiterste gebragt hadden, »zouden er ongetwijfeld duizende vaten met uitmuntend »gezouten vleesch telken jare op onze kusten worden »aangebragt en voor de bevolking van het platte land »een onuitputtelijke voorraad zijn. Ik heb op de Lon»densche tentoonstelling monsters van ontzettend groote »cylinders, als het ware, van vleesch gezien; lappen »vleesch, in elkander gerold als stukken laken, en die »de wereld waren rond geweest zonder eenige veran»dering te ondergaan. Welke kostbare ladingen voor »onze landbewoners! De prijs per pond (inkoop, ver»voer en regten naar het tegenwoordig tarief er onder »begrepen) zou de som van 50 centimes niet te boven »gaan. Overheerlijk vleesch voor 5 stuivers het pond, »zie daar, Mijnheer, de ware zin van dit besluit, in»dien het, wat ik hoop, definitief wordt genomen; »en indien onze reeders er zoo goed partij van weten »te trekken, dat zijne vijanden en vrienden van de»zelfde overtuiging bezield worden. Het is eene schoone »zegepraal voor onze staathuishoudkundige beginsels, »en wij hopen op nog meerdere.«

Deze beschouwingen van een allezins bevoegd beoordeelaar, zijn, [illegible] Men kan ook voor ons land uit Fransche schrijvers nog nuttiger dingen leeren, dan anecdoten van Condé en zijn Kok.

De Heer SLEESWIJK VENING heeft bij de discussiën over het in overweging nemen van het Voorstel, op 19 Nov. jl., gezegd:

»In mijne afdeeling, heb ik mij verklaard vóór het in over»weging nemen van dit voorstel op de gronden die reeds zijn »bijgebragt door de sprekers van heden morgen, die een soortgelijk »gevoelen waren toegedaan. Door de rede echter van den laatst»voorgaanden spreker ben ik daaromtrent tot nadenken gekomen. »Immers die geachte spreker stelde tot voorwaarde, dat er eenige »grond voor dit voorstel moest hebben bestaan, zou het in over»weging kunnen genomen worden. Nu ben ik van gevoelen dat »er inderdaad geen aannemelijke grond voor dit voorstel heeft »bestaan. Ik zal dit straks eenigzins nader ontwikkelen, na vooraf »aangemerkt te hebben, dat wanneer ik mij nu op dien grond »verklaar tegen het in overweging nemen, ik daartoe des te »meer grond heb, omdat ik in dit voorstel *alleen* zie eene *po»litieke demonstratie.*«

Juist; als men ten gevolge van eene politieke demonstratie in de Kamer is gekomen, kan men, door eene volgende, daaruit alligt verwijderd worden. Er is menig lid van den Gemeenteraad, van de Provinciale Staten en ook wel van de Tweede Kamer, die liefst niet aan eene aftreding of herziening denkt. En toch, ook *zonder* politieke demonstratie, is die gebeurtenis aanstaande en de Natie zal niet in gebreke blijven, om ook in het Kiesdistrict *Sneek* te oordeelen, op hoedanige wijze de nationale belangen zijn behartigd en of de betrekking van Rijks-Advocaat niet voor sommige volksvertegenwoordigers een beletsel is voor zelfstandigheid.

»Van de duurte der levensmiddelen spreekt het voorstel. Daar»aan paart zich de duurte in het algemeen. Ik zal met dit punt »overgaan tot het betoog, dat inderdaad in eene vermeerdering »van uitgaven voorzien moet worden. Van die duurte van de »levensmiddelen nu is het gevolg, gelijk wij reeds hebben ge»hoord, dat de werkloonen moeten verhoogd worden. Dat werk»loon is verlaagd, dat wordt verminderd door aanbestedingen, »waarvan ook door het Rijk zoo dikwijls gebruik wordt gemaakt. »Die aanbestedingen hebben gestrekt om de werkloonen te ver»lagen. De noodzakelijkheid dat het worde verhoogd, wordt er»kend en door niemand geloof ik betwist. Er zal ook wel ver»hooging van die werkloonen *moeten* volgen. Het kapitaal van »den arbeid zal wederom eene zekere evenredigheid nemen met »het kapitaal van de productie. Welligt zal dit nog niet in dit »jaar geschieden, noch in het eerstvolgend jaar; maar het zal »wel ontegenzeggelijk zijn, dat het in den gewonen loop van »zaken moet volgen.

Wat kan meer afdoende zijn dan het antwoord van den Heer THORBECKE?

»De volkshuishoudelijke toestand van de maatschappij gaat, »mijns inziens, eene betere toekomst te gemoet, zoo de arbeid »duurder en het kapitaal goedkooper worde. Maar waardoor het »arbeidsloon verhoogd? Op tweeërlei wijze: niet alleen op die »wijze, welke de geachte spreker schijnt te hebben bedoeld — »door betaling van meer geld aan den werkman, waardoor ver»ligting zijner lasten, ten gevolge waarvan hij, met dezelfde »som, meer zal kunnen doen. En zietdaar het doel van het »voorstel.«

Niemand zal kunnen tegenspreken, dat dit middel zeer eenvoudig en hoogst doelmatig is.

De Heer SLEESWIJK VENING vervolgt:

»Er zijn slechts zeer enkele belastingen die tevens vooruitgaan »met de rijzing der prijzen, en dat is juist de belasting op het »geslagt, waarvan nu de afschaffing is voorgesteld.«

Dit is juist een groot bezwaar tegen de heffing der belasting op het geslagt, dat de maatstaf van de belasting in dadelijke verhouding staat met den prijs van het belaste voorwerp. Met het gemaal is soms bij lage prijzen van het graan de belasting onmerkbaar. Bij verhooging der graanprijzen stijgt de belasting niet.

»De belastingen zijn in dit land steeds zwaar geweest, zij [illegible] »lijk door gewoonte, en vooral ook omdat zij gelijk worden »gedragen naar maatstaven en niet naar willekeur. Dat gelijk »dragen van de belastingen is eene verdediging ook tegen het »zware, tegen het drukkende der belastingen.«

Wij vinden hier bijna dezelfde argumenten, die tegen de afschaffing van de slavernij worden in het midden gebragt, zonder te bedenken dat men op die wijze zijn natuurgenoot ligchamelijk en zedelijk bederft en onteert.

Bij gebrek aan andere afdoende redenen van bezwaar, kwam de spreker tot

»eene beschouwing tusschen het rijksbelastingwezen »en het gemeentebelastingwezen.«

De Voorzitter zegt:

»Ik moet den spreker uitnoodigen zich zooveel mogelijk te »willen bepalen bij het onderwerp in beraadslaging, het in over»weging nemen namelijk van dit voorstel, daar het mij toe»schijnt dat hij hiervan begint af te wijken.«

De Spreker begreep, dat hij om eene politieke demonstratie te beletten, zelf eene politieke demonstratie tegen de gemeentewet moest ondernemen, om voor zijn superieur, den Minister van Finantien, te doen blijken, dat hij een anti-Thorbeckiaan was.

»Mijnheer de Voorzitter! Ik heb aanleiding gevonden om »deze beschouwing mede te deelen, ten einde van mijne over»tuiging te doen blijken, dat ik het voorstel beschouw als eene »politieke demonstratie.«

De Heer THORBECKE antwoordde:

»Eene zuiver politieke demonstratie beteekent, volgens den »spreker, denkelijk eene demonstratie tegen de tegenwoordige »Regering. Wat echter de Kamer betreft, deze heeft, zoo het »dit is, in hare hand het voorstel van dit karakter te ontdoen. »Zij behoeft het voorstel slechts aan te nemen. Dan zal het »ophouden eene zuiver politieke demonstratie te zijn in den »zin waarin men dit meent.«

De Heer SLEESWIJK VENING zweeg; maar stemde TEGEN.

[*Wegens plaatsgebrek, zijn wij verpligt onderscheidene stukken heden te laten liggen.*]

Binnenland.

Staten-Generaal.

Eerste Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 2 DECEMBER.

De heeren SASSEN en v. BOSCH VAN DRAKESTEIN, wier geloofsbrieven in de vorige zitting in orde waren bevonden, werden toegelaten.

Is ingekomen eene missive van den heer COST JORDENS, daarbij kennis gevende, dat hij bij besluit des Konings herbenoemd is tot kantonregter te Deventer, welke betrekking door hem is aanvaard.

Hij verzoekt, dat de Kamer beslisse, of thans Art. 91 § 4 der Grondwet en Art. 97 der Kieswet op hem toepasselijk zijn, en hij alzoo opgehouden heeft lid der Kamer te zijn. Wordt besloten, daarover te beraadslagen op aanstaanden Maandag, des namiddags ten 2 ure.

De heeren COST JORDENS en DE VILLERS DE PITÉ hebben toegezonden de nog aan hunne geloofsbrieven ontbrekende stukken. Wordt besloten den heer DE VILLERS DE PITÉ toe te laten, die dan ook zitting neemt.

Over de toelating van den heer COST JORDENS zal maandag worden beslist.

Eindelijk zijn van de Tweede Kamer ingekomen *zeventien* ontwerpen van wet, door die Kamer aangenomen. — Verzending naar de afdeelingen.

Nadat deze getrokken waren, is de zitting gescheiden.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 2 DECEMBER.

In deze zitting zijn ingekomen weder een aantal adressen, houdende verzoek tot aanneming van het bekende voorstel der negen leden.

Aan de orde is de voortzetting der algemeene beraadslaging over de VIIde afdeeling (*Onderwijs*) van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting (*Binnenlandsche Zaken*).

De heer VAN GOLTSTEIN is het eerst aan het woord, om eenige aanmerkingen te maken op hetgeen de heer GROEN had gezegd ten aanzien van het hooger onderwijs in het algemeen, en van de studie in de godgeleerdheid in het bijzonder. Hij was het met dien heer eens, dat, bij de benoeming der hoogleeraren in dat vak, niet enkel op eene wetenschappelijke vorming behoorde gelet te worden; maar hij is het niet eens met het gevoelen, dat de onderscheidene rigtingen in de godsdienst, op de hoogescholen zouden behooren te worden vertegenwoordigd. Een en ander wordt door den Spr. zeer uitvoerig betoogd; terwijl hij tevens verklaarde, dat ook hij niet in staat was, om de hooge vlugt te volgen, die de heer GROEN had genomen en die welligt alleen voor een zuiver anti-revolutionnair gemoed te bereiken schijnt. Overigens bestrijdt de Spr. onderscheidene argumenten, door de heeren BOSSCHA en GEVERS VAN ENDEGEEST, gister ontwikkeld, en waarin op nieuw de vraag: of te Leijden dan wel te Utrecht eene rijks-sterrewacht behoorde opgerigt te worden, eene zeer ruime plaats innam.

De heer VAN RAPPARD is van meening dat de lagere scholen niet alleen aan onderwijs, maar ook aan opvoeding moeten worden dienstbaar gemaakt, zoodat daarvan de godsdienst niet onafscheidelijk is. Hij weet, dat dit niet in alle plaatsen kan geschieden; maar wáár het mogelijk is, daar zou de Regering onmiddellijk behooren over te gaan tot zoodanige inrigting der lagere scholen. Nog in deze zitting verlangde hij derhalve aangeboden te hebben eene wet op het openbaar onderwijs. Bij die gelegenheid gaf Spr. tevens te kennen, dat hij niet was voor een Minister, die zich het gezag aanmatigt van een President eener republiek, maar voor een Minister, die, gelijk de Minister van Justitie, zoo kernachtig had uitgedrukt, het «monarchaal» beginsel huldigde.

De heer RHEDE VAN OUDTSHOORN ontwikkelt de reeds, door de heeren Groen en van der Brugghen bekend gestelde anti-revolutionnaire leeringen over het onderwijs en treedt ten slotte alsmede in eene beschouwing over de metereologische inrigting te Utrecht.

De heer VAN HOËVELL verheugt zich, dat er omtrent het gewigtig onderwerp van het onderwijs zoo eene uitvoerige wisseling van gedachten is ontstaan; en dit te meer, daar de heer VAN DER BRUGGHEN met eene edele rondborstigheid heeft te kennen gegeven, wat de anti-revolutionnaire partij verlangde.

Spr. heeft den Hr. GROEN op eene «illussie» betrapt, door diens bewering namelijk, dat zijne partij voor «vrijheid van godsdienstige bijeenkomst» en voor «vrijheid van onderwijs», op de «vrijzinnigheid» had gezegevierd; en hij toont aan, dat het juist de liberale partij was, die deze vrijheden had verdedigd en verkregen; dat het vorig Ministerie daartoe het grootste gedeelte heeft bijgedragen. Het was dus eene geheele miskenning der liberale partij, als de heer GROEN voorstelde, dat de zege op die partij moest behaald worden.

De anti-revolutionnaire partij verlangt de vrijheid, om facultatief van staatswege gezindheidsscholen te mogen oprigten. De heer VAN DER BRUGGHEN had gezegd: geef ons dat en niet anders, en wij zullen, ondanks de wet, wel verder komen van zelf. De eischen *der* kerk behooren door den Staat, volgens de anti-revolutionnaire partij, in het oog gehouden te worden. Spr. verwachtte van den heer GROEN nadere opheldering omtrent *welke* kerk bedoeld wordt, en welke de eischen zijn van *de* kerk in dit land? Men wil *onderwijs* als *opvoeding*. Spr. acht dit eene verwarring van begrippen; want het onderwijs is slechts een *gedeelte* van de opvoeding. Dat onderwijs behoort te zijn een christelijk, gewijzigd naar de verschillende gezinden, zegt de heer GROEN; Spr. toont aan, dat dan, dit nationale onderwijs in Nederland verdwenen is, dat dan daarvoor in de plaats zal treden een *kerkelijk* onderwijs, ondergeschikt aan de onderscheidene kerkbesturen. Spr. meent, dat de inrigting van zoodanig onderwijs zou zijn het begin van de ontbinding van den Nederlandschen Staat.

Ten aanzien van hetgeen de anti-revolutionnaire partij verlangt, met opzigt tot de hoogleeraren in de godgelerdheid. Zij had zich geplaatst op den grondslag van het besluit van 2 Augustus 1815 en vooral op art. 56. Dit verheugde Spr., want dit standpunt strekte juist tot veroordeeling van de stellingen der anti-revolutionnaire partij. Volgens het besluit is de Staat, niet de *Kerk* de regelaar van het hooger onderwijs, en volgens artt. 82 en 83 wordt voorgeschreven, wat vereischt wordt voor het verkrijgen van de academische graden; maar geen woord staat in het besluit, omtrent hetgeen vereischt wordt voor het bekleeden van het prediksambt. Het besluit regelt dus niets van *kerkelijken* aard, maar alleen de wetenschappelijke zijde. Dat is ook zoo waar, dat *de Kerk* zelve een examen had ingesteld, om ook na de promotie te onderzoeken, of de beroepene beantwoordt, wat zij, in hare rigting, in haren predikant noodig acht.

De eerbiediging van het regt der Herv. kerk, werd door de anti-revolutie verlangd. Spr. vraagt, welk regt de Herv. kerk meer eischen kan, wanneer de *Staat* het hooger onderwijs regelt, dan elke andere kerk? Overigens de kerk had nooit *als kerk* zelve, bezwaren ingebragt tegen de wijze, waarop de Herv. leeraars gevormd worden; het waren enkele stemmen slechts in en buiten de Kamer, die zoodanig onbestemd, nevelachtig regt eischten. Het bezwaar van die enkelen, kwam daarop neder, dat men hunne rigting niet had vertegenwoordigd bij de academien. Spr. ontkende het feit op zich zelf; omdat hij meende, dat alle rigtingen wel waren vertegenwoordigd, ofschoon dit toevallig is, aangezien het loffelijk beginsel tot dusver is gevolgd, dat men bij de keuze alleen let op de wetenschappelijke kennis. Maar hoe zou het Gouvern. zelf kunnen voldoen aan 't verlangen? Het zou zich moeten stellen als regter tusschen de verschillende godsdienstige rigtingen, en in de eerste plaats, of wel prof. Scholten en zijne partij, dan wel de heer Groen en de zijnen tot de Herv. kerk behooren?

In de laatste plaats toont Spr. aan, dat wanneer de Hr. v. D. BRUGGHEN wenscht nog een *vierde* hoogleeraarsplaats te zien opgerigt in de godgeleerdheid aan de acad. te Utrecht, ten einde den Heer BEETS daar geplaatst te zien, ook al mogt tot zoodanige vierde plaats worden besloten, zijn verlangen niet zou worden voldaan. Want de anti-revolut. partij eischt vertegenwoordiging van *alle* rigtingen aan de hoogescholen; en nu was de eenige rigting, in Utrecht *niet* vertegenwoordigd, de Groningsche school, en het zou dus zeer wel kunnen gebeuren, dat, wanneer het Gouvernement eene *vierde* plaats aanvulde, Ds. MEIJBOOM, in stede van naar Amsterdam te gaan als predikant, zou optreden als hoogleeraar in de godgeleerdheid aan de academie te Utrecht.

De heer VAN DER BRUGGHEN refuteert thans de bedenkingen, die, van de zijde van onderscheidene sprekers, tegen zijne redeneringen van gister waren ingebragt.

De heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE verdedigt de tegenwoordige hoofdbeginselen, bij het onderwijs van Staatswege gevolgd, en bestrijdt het beginsel der anti-revolutionnaire partij, dat hij *roekeloos* en *gevaarlijk* en *hoogstverderfelijk* voor het Vaderland acht.

De heer MACKAY bestrijdt de heeren SCHIMMELPENNINCK en VAN HOËVELL, waarna het woord is aan den *Minister van Binnenlandsche Zaken*.

De MIN. merkt op, dat sedert gister de eigenlijke begrooting op den achtergrond was geraakt, maar dat hij met belangstelling de discussie heeft gevolgd over de beginselen, die men later bij de zamenstelling van eene wet op het onderwijs zou behooren in acht te nemen. Hij zou den weg nogtans, door de Spr. bewandeld, niet inslaan en zich alleen bepalen tot de behandeling van punten, waarop antwoord geëischt wordt. Die antwoorden komen hoofdzakelijk op het volgende neêr. De Min. zou zijne beste krachten inspannen, om nog in deze zitting eene wet op het onderwijs aan te bieden; maar de meeste onzekerheid bestond, of dit ontwerp wel de goedkeuring der Kamer zou erlangen. Bepaald thans op te geven de regelen, die bij deze wet gevolgd zullen worden, zou de Min. niet doen; want hij achtte den tijd daartoe niet gekomen.

Wat de toepassing betreft der thans bestaande wet, verklaarde de Minister, dat hij, ten aanzien van het onderwijs gaarne zou handelen in den geest en in den zin der bestaande verordeningen; dat hij het beginsel van vrijheid van onderwijs zou handhaven met betrekking tot de oprigting van bijzondere scholen, vóór zoo veel de bestaande verordeningen dit gedogen; dat, zoo lang de wet van 1806 bestaat, ook de gemengde scholen moeten blijven bestaan als grondslag van het onderwijs, en dat bij gevolg aan het verlangen der anti-revolut. partij niet kan worden voldaan.

De regering, aldus verklaarde de Min. voorts, kon ook niet van haar standpunt zorgen bij de wet voor eene christelijke opvoeding, gelijk door den heer GROEN gewenscht wordt. Wat de quaestie der hoogleeraren in de godgeleerdheid betreft, merkte de Min. op, dat de Reg. kan noch mogt het oog vestigen op de onderscheidene rigtingen, die zich in het Herv. Kerkgenootschap openbaren: dat de Reg. zich op dat *kerkelijk* terrein niet mag begeven; zij moet alleen beoordeelen, of de hoogleeraar, als mensch en geleerde, waardig is deze betrekking te bekleeden.

Betrekkelijk de aanmerkingen, op het Hooger Onderwijs gemaakt, zegt de Min. o. a. dat hij ook gelooft, dat dit onderwijs verbeteringen toelaat, maar dat over het algemeen het tafereel, daarvan geschetst, al te sterk gekleurd was. Gaarne zou de Regering meer ten koste leggen aan ondersteuning van kunsten en wetenschappen; maar men moest doen wat men kon in verband met de cijfers der begrooting. De academie van wetenschappen zal worden uitgebreid, door daaraan eenige andere takken van wetenschap toe te voegen. De metereologische inrigting te Utrecht zal, wanneer de Kamer de daarvoor benoodigde som zal toestaan, ten spoedigste worden daargesteld. Wat het observatorium betreft, waarover door vele sprekers breedvoerige toespraken zijn gehouden, verklaarde de Min. dat het observatorium te Utrecht zal worden opgerigt, zoodat men dat van Leijden kan missen.

Voorts gaf hij de verzekering, dat hij in het volgende jaar onderzoeken zal of het noodig was, om afzonderlijke hoogleeraren voor taal en geschiedenis aan te stellen. Te Utrecht kon geen *vierde* hoogleeraar in de theologie worden benoemd, en al werd het amend. van den heer VAN DER BRUGGHEN ook aangenomen, ook dan nog zou de Regering daartoe niet overgaan; en in elk geval was het den *Koning* overgelaten, om de keuze der personen te doen, en niet aan een of ander lid der Vergadering, zooals de heer VAN DER BRUGGHEN gedaan had.

De heer THORBECKE treedt in eene uitvoerige en merkwaardige ontwikkeling van het stelsel, dat hij als Minister ten aanzien van het onderwijs steeds had omhelsd en van de bestrijding van de beschuldigingen, welke, in den loop der discussiën, aangevoerd waren tegen het vorig bewind. [Wij geven *morgen* van deze rede een kort verslag.]

Na den heer THORBECKE, hebben nog de heeren v. RAPPARD, GROEN en *de Min. van Binn. Zaken* het woord gevoerd.

De heer GROEN deed, aan het slot van deze zijne repliek uitkomen hoe het tegenwoordige Min. homogeen was met het vorige, en aan de anti-revolutionnaire partij *niets ko[…] genaamd* wilde toestaan. Hij wees er op, dat het belang van het Min. dit niet medebragt, dat zijn vijand niet […] ligt moest tellen, zich zelf niet te sterk moest achten en het bondgenootschap der anti-revolutionnaire partij voor het Min., om staande te blijven, *onmisbaar was*.

De *Min. van Binn. Zaken* bleef, ook na deze bedreiging en na deze eerste schrede tot de «oorlogsverklaring», persisteren bij zijne vroegere verklaringen.

Alsnu werden de algemeene discussien over de afdeeling «*Onderwijs*» gesloten verklaard, en de zitting, tot morgen elf ure, gescheiden.

Een voorstel van den heer GODEFROI, om heden avond eene zitting te houden, werd met 36 tegen 30 stemmen verworpen.

Wij ontvangen het voorloopig verslag van de Tweede Kamer, over het **Voorstel van Negen Leden tot afschaffing van het Tonnegeld en van den Accijns op het Geslagt.**

Dit stuk, opgemaakt door de […] van Nispen van Sevenaer, van Rappard, Meeussen en de Kempenaer, is achttien folio bladzijden groot.

De slotsom van het verslag is «*dat de zeer groote meerderheid der leden, zich tegen de aanneming van het voorstel heeft verklaard.*»

61 leden der Kamer zijn in de Afdeelingen tegenwoordig geweest, waaronder zich acht der onderteekenaren van het voorstel bevonden. Eenigen dezer laatsten hebben echter aan de plaats gehad hebbende overweging geen deel genomen, maar verklaard zich voor te behouden, om bij het schriftelijk antwoord, dat later van de zijde der voorstellers zal uitgaan, hun gevoelen omtrent de tegen het voorstel geopperde bedenkingen en bezwaren te doen kennen. Door de overige aanwezige leden is hoofdzakelijk het volgende in 't midden gebragt.

§ 1. Vóór men tot de waardering der mindere of meerdere aannemelijkheid van het voorstel zelf overging, heeft men in drie der Afdeelingen zich over de strekking daarvan uitgelaten. Vele leden hebben dáár de aanmerking niet kunnen terughouden, dat het voorstel, zoo als het is gedaan, het vermoeden wettigt, dat de voorstellers zich bij dezen hunnen stap vooral, zoo niet uitsluitend, door staatkundige beweegredenen hebben laten leiden; zoodat men hier minder aan eene poging tot bevordering van het algemeen welzijn, dan aan eene politieke demonstratie te denken hebbe. Onder de onderteekenaren van het voorstel treft men toch twee der laatst afgetredene Ministers aan, en van deze is er een, die door zijne medewerking daartoe in tegenspraak schijnt te komen met de overtuiging, door hem tijdens zijn bewind zoo dikwijls en met zoo veel nadruk ontwikkeld. De brief, waarbij het voorstel werd ingezonden is, tegen de in dergelijke gevallen gevolgde gewoonte aan, slechts door één der voorstellers onderteekend, en wel door hem, die gewoonlijk als het hoofd van het vorig Ministerie werd aangemerkt. Al de overige voorstellers hebben zich als voorstanders der beginselen van het laatst afgetreden bewind doen kennen. Waarom, vroeg men, hebben de voorstellers, zoo werkelijk alleen vermindering van den druk der belastingen door hen beoogd werd, aan hunne poging daartoe zulk een eenzijdig karakter gegeven, en niet getracht daarvoor de medewerking ook van eenige leden van andere staatkundige gevoelens te erlangen? Is het thans niet, de of men op nieuw een twistappel in de Kamer wil werpen en tevens het vertrouwen in de tegenwoordige Regering wil ondermijnen? De aard van het voorstel zelf [...] daarvoor aangevoerde beweegredenen schijnen tot eene bevestigende beantwoording der laatste vraag te moeten leiden. Daarbij wordt immers op den voorgrond gesteld, dat de Regering uit den tegenwoordigen financiëlen toestand […]

lands aanleiding had behooren te nemen, om tot vermindering van belastingen over te gaan en daardoor den druk, uit de tegenwoordige duurte van levensmiddelen geboren, te lenigen, waaruit moet volgen, dat die Regering, door in dezen werkeloos te blijven, of zich tot de indiening van het wets-ontwerp omtrent de vermindering der inverroegten op granen en sommige andere levensbehoeften te bepalen, een harer duurste pligten heeft verzaakt.

§ 2. In al de Afdeelingen werd de vraag gesteld, of het in 't algemeen raadzaam zij, dat een voorstel tot afschaffing van belastingen uitga van de Tweede Kamer. Die vraag werd door vele leden ontkennend beantwoord. Men gaf daarbij gaarne toe, dat het regt van initiatief, bij de artt. 110 en 111 der Grondwet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegekend, geheel onbeperkt is en zich dus evenzeer tot wijziging in het belastingstelsel, als tot alle andere onderwerpen van wetgeving kan uitstrekken. Maar niet elk gebruik eener bestaande bevoegdheid is raadzaam te achten. In allen gevalle scheen ook uit dit oogpunt groot bezwaar te bestaan tegen een voorstel als het tegenwoordige, volgens hetwelk niet de afschaffing van eenige opcenten, niet deze of gene verbetering in eene belastingwet, maar de geheele afschaffing van twee belastingen te gelijk, zonder eenig aequivalent, zou plaats hebben en nog daarenboven door de opheffing van gemeente-opcenten op eenen rijks-accijns aanmerkelijke stoornis in de financiële huishouding van een aantal gemeenten zou worden gebragt. Wierd zulk een van leden der Kamer uitgegaan voorstel door hare meerderheid aangenomen, er zou een hoogst gevaarlijk antecedent worden gesteld, waarvan de verderfelijke gevolgen, bij het bestaan van vrije, regtstreeksche verkiezingen, niet zouden uitblijven. Elke afschaffing van belasting, zonder aequivalent, is van zelve hoogst populair en lacht aan de kiesbevoegde staatsburgers toe, die niet allen op de hoogte zijn, om de geldelijke behoeften van den Staat en de tot bestrijding daarvan voortdurend benoodigde middelen in hunnen geheelen omvang te overzien. Niets brengt de gemoederen ligter in beweging dan het voorspiegelen eener mogelijke vermindering van lasten. Wierd dus de aangeduide weg eenmaal ingeslagen, 's Rijks finantien zouden op den duur aan het gevaar worden blootgesteld van aan zucht tot het verkrijgen van populariteit en tot het uitoefenen van invloed op aanstaande verkiezingen te worden opgeofferd. Oneindig verkiesselijker was het, dat, zoo de staat der geldmiddelen eenige verligting van lasten toeliet, het voorstel daartoe van de zijde der Regering kwam. Langs dien weg zou ook het gevaar worden voorgekomen, dat, gelijk thans plaats vond, een voorstel van dezen aard ten ongepasten tijde aan de beoordeeling der Volksvertegenwoordiging wierd onderworpen, dat tegen het einde des jaars een greep wierd beproefd in het belastingstelsel en geheel het finantieel stelsel van den Staat.

Verscheidene leden konden zich met deze beschouwing of niet of niet geheel vereenigen. Naar hunne overtuiging is de Tweede Kamer niet slechts bevoegd, om voorstellen tot afschaffing van belastingen te doen, maar behoort het tot hare wezenlijke pligten en voorregten, om, zoodra zij zulk eene afschaffing mogelijk en wenschelijk acht, daartoe het initiatief te nemen. Alleen die mogelijkheid en wenschelijkheid moesten in het tegenwoordig geval nog worden onderzocht. De vraag, of het raadzaam is, dat een voorstel van dezen aard uit den boezem der Kamer voortkomt, was door het besluit tot het in overweging nemen van het aanhangige reeds beslist. Al mogt het ook, gelijk sommigen dezer leden gaarne erkenden, in 't algemeen verkieslijk zijn, dat een voorstel tot afschaffing van belasting uitging van de Regering, en al hadden zij dit dan ook in het tegenwoordig geval liever gezien, dan kon die Regering toch door het overnemen van het voorstel, zoo zij dit overigens goed en doeltreffend keurde, de nadeelige gevolgen van het uitgaan van het denkbeeld uit den boezem der Kamer geheel of grootendeels voorkomen. Anderen dezer leden merkten aan, dat het eenigermate in den aard der zaak ligt, dat een voorstel tot afschaffing van belasting steeds van de Kamer uitgaat, en dat de Regering niet dan ten gevolge van den aandrang der Volksvertegenwoordiging zich tot zoodanige afschaffing laat overhalen. Wat voorts het ontijdige van het voorstel betreft, gaf men van deze zijde te kennen, dat in den hoogen prijs, dien de levensmiddelen reeds hebben bereikt, en in den daaruit voortvloeijenden pligt, om voor den toestand der bevolking gepaste zorg te dragen, een voldoende grond gelegen kan zijn, om op een tijdstip als het tegenwoordige eenig voorstel omtrent de bestaande belastingen te berde te brengen. Enkele leden voegden er bij, dat in hun oog die toestand der bevolking van zoodanigen aard is, dat er noodzakelijkheid bestaat tot het verminderen van den druk der belastingen, die den prijs der eerste levensbehoeften verhoogen. Zij zouden zeer hebben gewenscht, dat een *daartoe* strekkend voorstel van de Regering ware uitgegaan.

§ 3. Nog geheel afgezien van de meerdere of mindere waarde van het gedane voorstel, heeft men in de tweede plaats de vraag behandeld, of het in den tegenwoordigen toestand van Europa raadzaam zij, dat hier te lande tot eene blijvende vermindering van belastingen ten bedrage van meer dan zestien tonnen gouds worde overgegaan? Zeer vele leden hebben ook op die vraag geen toestemmend antwoord kunnen geven. Niemand, meenden zij, zal kunnen ontkennen, dat, ten gevolge van het ontbranden van dien oorlog in het oosten van ons werelddeel, de staatkundige gezigteinder veel dreigender en duisterder is geworden dan in de laatste jaren het geval was. Al is het tooneel van dien oorlog verre van onze grenzen verwijderd, uit den eenmaal aangevangen strijd zouden ligt verwikkelingen kunnen ontstaan, waardoor onze thans bloeijende scheepvaart en handel aan gevaren blootgesteld, de opbrengst van sommige belastingen, b.v. die welke met den beursprijs der schuldbrieven in verband staan, aanmerkelijk verminderd; ja eene onzer voornaamste bronnen van inkomst, die namelijk uit de overzeesche bezittingen, tijdelijk gestopt wierd. Zelfs laat zich maar al te zeer de mogelijkheid denken, dat Nederland, ter handhaving zijner onzijdigheid, bescherming zijner handelsvloot of beveiliging tegen aanranding van buiten tot krachtige maatregelen van voorzorg gedrongen wierd. Men wees daarbij inzonderheid op de gesteldheid van naburige rijken; op de wapeningen en verdedigingsmaatregelen, die men in sommige daarvan reeds sedert eenigen tijd oorbaar heeft geacht, en op de noodzakelijkheid, die vroeger of later voor Nederland, ook ten gevolge zijner ligging, zou kunnen geboren worden, om het voorbeeld dezer laatste nabuurstaten te volgen. Aan de voorstellers zelven schijnt zoo iets voor de oogen te hebben gezweefd, daar zij op bladzz. 6 en 7 hunner Memorie van Toelichting gewagen van onvoorziene rampen, die het Vaderland zouden kunnen treffen en van de mogelijkheid, dat dit Vaderland in oorlog gewikkeld wierd. Geenszins echter kan men het hun toegeven, dat, vermits in de schatkist meer dan toereikende sommen aanwezig zijn om in *den eersten nood* te voorzien, die mogelijke, ofschoon gelukkig nog verwijderde gevaren niet van het brengen eener aanmerkelijke vermindering in onze gewone staatsinkomsten behooren af te schrikken. Want, behalve dat de hier bedoelde geldsommen nu reeds meerendeels eene zeer nuttige bestemming hebben, heeft de ondervinding van vroegere jaren maar al te zeer geleerd, dat, als eenmaal ten gevolge van oorlogsgebeurtenissen buitengewone behoeften ontstaan, het niet uitsluitend op voorziening in den eersten nood aankomt, maar ook daarop, dat niet later, bij het voortduren van eenen noodlottigen staat van zaken, de geldmiddelen in verwarring geraken. In allen gevalle schijnt, naar het oordeel der meerderheid, de staatkundige toestand van Europa op dit oogenblik de meest mogelijke omzigtigheid omtrent het behoud van de tegenwoordige hulpbronnen der schatkist aan te raden.

Door eenige andere leden werd hiertegen aangevoerd, dat de staatkundige gesteldheid van Europa wel veel onzekers aanbood, maar toch reeds een minder dreigend aanzien vertoonde dan voor eenigen tijd; dat de gevaren, die men als mogelijk voorstelde, gelukkig nog verre verwijderd schenen; en dat, ook indien onverhoopt een meer algemeene oorlog mogt ontstaan, Nederland zijne onzijdigheid wel zou kunnen handhaven. Was dit laatste het geval, onze handel en scheepvaart zouden onder onze neutrale vlag overgroote voordeelen kunnen genieten. Doch hoe dit ook zijn mogt, zoo tot geene verligting van de lasten des volks kon worden overgegaan, dan wanneer van geene zijde hoegenaamd eenige moeijelijkheid of tegenspoed meer te vreezen ware, zou daarvan wel nimmer iets komen. Men behoorde niet door overdrevene zorg voor de toekomst de behoeften van het oogenblik uit het oog te verliezen. Wierd onverhoopt Nederland later tot maatregelen van voorzorg of wapeningen gedwongen, dan zou in de daardoor ontstaande behoeften toch door buitengewone middelen, zoo als geldleeningen of tijdelijke heffingen, moeten worden voorzien. Sommigen voegden er bij, dat, als men bij de beoordeeling van het tegenwoordig vraagstuk het oog naar het buitenland wendde, men niet over het hoofd moest zien, wat thans in naburige Staten, zoo als Frankrijk en Belgie, even als vroeger in Engeland, werd gedaan, om verlaging van den prijs der voornaamste voedingsmiddelen des volks te weeg te brengen.

§ 4. Eene derde hoofdvraag heeft daarin bestaan, of de voorstellers te regt tot de in hunne Memorie van Toelichting aangeduide slotsom gekomen zijn, dat de tegenwoordige finantiële toestand des Rijks toelaat, twee middelen voortdurend aan 's Rijks inkomsten te ontnemen. Die vraag heeft zich bij de plaats gehad hebbende overweging in meer dan een onderdeel gesplitst, hebbende men in de eerste plaats het oog gevestigd op de bijdragen uit de koloniale geldmiddelen, die in de laatste jaren zoo aanmerkelijk hebben bijgedragen, om evenwigt tusschen rijks-ontvangsten en uitgaven te doen ontstaan en overschotten te doen geboren worden.

Vrij algemeen heeft men niet kunnen ontveinzen, wat omtrent dit belangrijk punt in de Memorie van Toelichting voorkomt met bevreemding te hebben gelezen. Terwijl men vroeger, ook in van de Tweede Kamer uitgegane staatsstukken, de Oost-Indische baten steeds als onzeker en wisselvallig heeft voorgesteld, terwijl men vroeger zich telken male op het voorbeeld van het ongelukkige jaar 1848 beriep, toen die baten, in plaats van de geraamde 14½ millioen, naauwelijks de helft van dat cijfer bedroegen, worden thans deze bijdragen als onwankelbaar en naauwelijks voor vermindering vatbaar voorgesteld. De Memorie van Toelichting gaat, blijkens het gezegde op blz. 4, uit van de onderstelling, dat over 1854 en volgende jaren telkens eene som van *f* 14,500,000 uit de kolonien aan de schatkist zal toevloeijen, behalve hetgeen aanvankelijk nog noodig zal zijn, om de kosten van herstel van het Indische muntwezen te bestrijden; en zulks terwijl diezelfde memorie op eene andere plaats herinnert, dat de koloniale baten gedurende de laatste twintig jaren gemiddeld niet meer dan *f* 11,486,959.34½ per jaar hebben bedragen.

Dat voorspiegelen van zulk eene ruime bijdrage uit de koloniale geldmiddelen gedurende de eerstvolgende jaren heeft te meer bevreemding moeten wekken, omdat van de zijde van sommigen der voorstellers vroeger werd beweerd, dat, ten gevolge van het hoog opdrijven van het koloniaal batig slot, Nederlandsch Indie aan de geldelijke behoeften van het moederland werd opgeofferd, en dat men in deze onze overzeesche bezittingen zelfs de noodzakelijkste uitgaven achterwege liet, om slechts het eenmaal voor de gezamenlijke bijdragen vastgestelde cijfer van 14½ millioen te kunnen bereiken.

De bedoelde onderstelling strijdt nog daarenboven met de meermalen, ook van de zijde der Tweede Kamer, gepredikte leer, dat de toekomst onzer finantien dan eerst behoorlijk verzekerd zou zijn, als men er in slaagde, om de begrootingen van inkomsten en uitgaven zoodanig in te rigten, dat zonder eenige bijdrage uit de overzeesche bezittingen — de *f* 9,800,000 uitgezonderd, die tot kwijting der renten ten laste dier bezittingen jaarlijks onder de middelen worden uitgetrokken, — evenwigt tusschen ontvangsten en uitgaven bestond. Thans daarentegen wordt voortdurend op geheel het zoogenaamde batig slot *f* 4,700.000 en zelfs op nog meer gerekend, en is in de Memorie van Toelichting van eenige daarin te brengen vermindering geene sprake.

Zoo met het oog op dit een en ander de berekening, waarop het voorstel met opzigt tot de Indische baten steunt, reeds zeer gewaagd voorkwam, werd men in dit gevoelen versterkt door de optelling der onderscheidene omstandigheden, die, naar het oordeel van vele leden, zamenloopen, om te doen vreezen, dat voor het vervolg, in plaats van vermeerdering, vermindering der koloniale baten te verwachten is. Hoofdzakelijk werd daarbij op de volgende punten gewezen:

a. De toenemende behoeften der Indische huishouding. Men voerde daarbij aan, dat, volgens alle deskundigen, indien de cultures op Java niet gestadig achteruit zullen gaan, eene aanmerkelijke vermeerdering van ambtenaren noodig is, die daarop toezigt houden; dat bij de voortdurende onlusten op verscheidene punten van onze Indische bezittingen, onze krijgsmagt aldaar versterking behoeft; dat ook onze marine in die wateren, al ware het slechts ter meer krachtdadige beteugeling der zeerooverij, eene uitbreiding behoort te erlangen; dat men in Indie zich in den laatsten tijd genoopt heeft gezien, de dagloonen der inlanders, die voor de gouvernements-cultures arbeiden, aanmerkelijk te verhoogen; en dat daar buitendien een aantal noodzakelijke uitgaven te doen zijn, die in verband met de behoefte van het moederland te lang achterwege zijn gebleven.

b. De achteruitgang der voornaamste takken van cultuur, vooral ook van de koffijteelt. Men beweerde daarbij, dat de berigten omtrent den toestand dier teelt toenemend ongunstig luidden, zoo zelfs dat deskundigen van oordeel waren, dat in 't vervolg niet meer op een jaarlijkschen oogst van een millioen pikols koffij te rekenen viel, maar ten allerhoogste het cijfer van 850,000 pikols zou kunnen worden bereikt. De oorzaken van dien achteruitgang waren, naar men meende, niet verre te zoeken: zij lagen hoofdzakelijk daarin, dat, ten gevolge der herhaalde aanvallen op het cultuurstelsel in Nederlandsch Indie, dat stelsel niet meer met denzelfden ijver als te voren werd gehandhaafd, maar integendeel daaromtrent door sommige Indische ambtenaren groote slapheid en inschikkelijkheid werd aan den dag gelegd. Zoo moet het voorbeeld reeds hebben bestaan, dat in een der distrikten op Java de koffijpluk geheel achterwege is gebleven. Nu heeft men niet voorbijgezien, dat, volgens de Memorie van Toelichting, de winst op de producten slechts een ondergeschikt deel uitmaakt van de koloniale bijdragen en de inkomsten van onze Oost-Indische bezittingen eigenlijk voortvloeijen uit de daar geheven belastingen; maar, behalve dat het zich moeijelijk begrijpen laat, hoe de Indische bevolking tot de ruime opbrengst van belastingen in staat zal zijn als het cultuurstelsel kwijnt, is ook uit dezen hoofde voor de toekomst veeleer minder dan meer te verwachten. Reeds is de pacht op de bazaars uit de rij der Indische belastingen verdwenen, en daar het gevoelen toenemend ingang vindt, dat meer voor de Indische bevolking, minder voor het moederland behoort te worden gedaan, zou deze maatregel door andere soortgelijke gevolgd kunnen worden.

c. De meerdere kosten, die de voorziening van het Indische tekort vorderen zal, nu deze niet meer plaats zal kunnen hebben door het trekken van wissels op het Ministerie van Kolonien, maar daarvoor specie naar Java zal moeten worden verzonden. Men heeft de berekening gemaakt, dat alleen uit dezen hoofde de Indische baten jaarlijks met een bedrag van een millioen zouden kunnen verminderen. Daarbij werd de som, ter voorziening der Indische kassen jaarlijks benoodigd, geraamd op 6 millioen gulden. De overmaking van dat bedrag gaf vroeger een voordeel, ten gevolge van den koers van 95 per cent, waartegen de wissels werden

uitgegeven, van	*f*	300,000
Daarbij moet gerekend worden aan Indische renten à 6 per cent voor den tijd van 10 maanden, gedurende welken de wissels liepen, eene tweede som van		300,000
te zamen	*f*	600,000
Daarentegen zal thans de uitzending van het gemelde bedrag in specie omstreeks 7 per cent kosten, namelijk 3 per cent aan assurantie, 1 per cent aan vracht, 1⅔ per cent aan kosten van afscheep en 1⅓ per cent voor renten ad 4 ten honderd voor de 4 maanden, dat het geld op reis is; maakt		420,000
En dus in het geheel	*f*	1,020,000

[Wij verzenden, morgen ochtend vroegtijdig, het Vervolg van het Verslag in een afzonderlijk bijvoegsel. RED.]

's Gravenhage, 2 December.

Z. M. heeft goedgevonden: 1°. aan den heer S. R. van Franck, op zijn verzoek, wegens verandering van woonplaats, bij het eindigen van zijnen dienstijd als commissaris van Rijkswege bij het entrepôt-dok te Amsterdam, te verleenen een eervol ontslag, onder dankbetuiging voor de door hem in die betrekking bewezen diensten; 2°. te zijner vervanging tot commissaris van Rijkswege bij het entrepôt-dok te Amsterdam te benoemen den heer A. A. Bolken.

—

Van wege het Min. van Binnenl. Zaken werd gister bekend gemaakt, dat de telegraafkantoren van den Holl. spoorweg met het kantoor van den Rijkstelegraaf te 's Gravenhage en hierdoor met de overige telegraafkantoren binnen en buiten 's lands in verbinding gesteld zijn. De prijs voor het overbrengen van telegrafische berigten tusschen de kantoren van den spoorwegtelegraaf en die van den Rijkstelegraaf of van de daarmede in verbinding staande telegraaphlijnen, wordt gevonden door het tarief der maatschappij tot 's Gravenhage en verder de binnen- of buitenl. tarieven voor het kantoor van den Rijkstelegraaf aldaar toe te passen. Aan de telegraafkantoren buiten Nederland wordt, in plaats van het volgens het tarief der maatschappij verschuldigde, een vaste prijs van *f* 1,20 gevorderd, zonder dat het aantal woorden van het berigt of de te doorloopen afstand langs den spoorwegtelegraaf daarbij in aanmerking komt. Deze bepaling heeft nogtans geen invloed op de afrekening tusschen de administratie van den Rijkstelegraaf en die der maatschappij.

De noodzakelijkheid, om reeds heden een gedeelte te geven van het VERSLAG over het voorstel der negen leden, heeft ons genoopt, in dit No. de rubriek: BUITENLAND, achterwege te laten.

Onze lezers verliezen overigens niet veel daarbij, aangezien dat Buitenland heden geen noemenswaardig nieuws heeft opgeleverd.

*** In de jongste vergadering der Maatschappij tot bevordering der geneeskunde, afdeeling 's Gravenhage, is een geval voorgesteld, belangrijk genoeg om ter algemeene kennisse te worden gebragt. Het is de gelukkige uitslag eener operatie van een jong kind, welks mond nagenoeg geheel was toegegroeid. Door eene kunstbewerking was door Dr. Hoven bij dat kind een bijna geheel nieuwe mond gevormd.

*** Door den Hoogwaarden heer J. J. van Vree, Bisschop van Haarlem, zal den 12 dezer in de Hofkerk, den 13 in de Kerk van de H. Theresia (Westeinde), den 14 in de Kerk van den H. Antonius (Prinsessegracht) en den 15 in de Kerk van den H. Willebrordus (Assendelfstraat) aan de geloovigen het Heilige Vormsel worden toegediend.

*** Gedeputeerde Staten van Zuidholland hebben bepaald, dat de verkiezing van leden der Provinciale Staten, ter vervulling van ontstane vacatures in de hoofd-kiesdistricten Schiedam, Gorinchem en Sliedrecht zal plaats hebben op Woensdag, den 14 December 1853.

Dezer dagen is bij den uitgever P. Engels, te Leijden, van de pers gekomen de eerste aflevering van een dichtwerk, getiteld *Voorjaarsrente, Bloemlezing* enz. (zie *Advertentie*), onder redactie van den heer A. van der Hoop, Jz. De gunstig bekende naam van den dichter is eene genoegzame aanbeveling voor den inhoud van dit werk, terwijl het soliede uiterlijk, uitgever en drukker eer aandoet.

*** De heer de Belmont, zaakgelastigde van de Ver. Staten van Noord-Amerika, heeft thans het hotel *Fuhri* in de Lange Houtstraat gehuurd, waardoor dat hotel is overgegaan naar het hotel *Maréchal de Turenne*, waarvan de heer *Fuhri* eigenaar is geworden en dat thans smaakvol is ingerigt.

△ Men schrijft uit MEPPEL: Door den Min. van Binn. Zaken is aan den raad dezer gemeente ter kennis gebragt, dat, wegens de bezwarende omstandigheden, daaraan voor het Rijk verbonden, de aan den ingang van Meppel gelegene steenen brug niet door het Rijk in onderhoud overgenomen, noch in een draai- of ophaalbrug veranderd kan worden, en wel uit hoofde de provincie daartoe geene subsidie wil bijdragen, en de gemeente Meppel de bediening van dien brug niet wil op zich nemen, als tegen de heffing van eene tol voor de doorvaart van 5 cents per vaartuig.

In weêrwil van het verzoek der gemeente Assen, op grond van de drukke communicatie tusschen hier en die gemeente, en het gunstig advies van de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier, is door den raad dezer gemeente met 6 tegen 4 stemmen besloten, geen concessie te verleenen tot het oprigten van een tweede jaag- of trekschuitenveer, tusschen hier en Assen. De heeren Tonckens, Roelink Hz., Robaard, Kens, Hartelucker en Theunissen, stemden er tegen.

Wij kunnen ons van deze uitkomst en van de gedachte van het meerendeel onzer raadsleden geen denkbeeld vormen.

□ Men schrijft ons uit DRUNEN van 1 dezer:

Bij de aanhoudende prijs verhooging van alle levensmiddelen, ten gevolge waarvan de toekomst met zorg wordt te gemoet gezien, mag niet onopgemerkt gelaten worden, het bovenmatig schoone weder waarover wij ons reeds gedurende eenige weken mogten verheugen, hetwelk de landman zich zeer ten nutte maakt tot het uitzaaijen van Tarwe en Rogge, welke gewigtige arbeid dan ook voor het grootste gedeelte volvoerd is.

Nimmer kan men op het uitzaaijen gunstiger weder gehad hebben. Daar de ondervinding leert dat de stand der veldgewassen steeds zeer merkbaren invloed op de graanprijzen uitoefent en het zich laat aanzien dat de Tarwe en Rogge gunstig ontkiemen en opkomen zullen, geeft dit geene geringe stof om de groote bekommering in dit opzigt, eenigermate te temperen.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Alexandrie, van 17 November jl., heeft de Egyptische regering het verbod van uitvoer van granen en peulvruchten in zoover gewijzigd, dat die uitvoer toegestaan wordt wat betreft de granen, die zich thans in de pakhuizen der Europesche kooplieden daar ter stede bevinden.

Het quantum wordt berekend op ongeveer 250,000 ardebs (circa 15,000 last) doch verder blijft alle uitvoer verboden.

Door den gemeenteraad te Leeuwarden is het ontwerp aangenomen tot daarstelling van een werkhuis tot opname van allen die verlangen te werken en geschiktheid voor het werk hebben. *U. C.*

Te Wognum, eene gemeente, die nog geene 1200 zielen telt, heeft eene collecte voor de armen *f* 1200 opgebragt. Een landman deelde op zijn verjaardag voor *f* 100 aan ongebleekt katoen voor hemden uit.

§ Uit Breda wordt ons gemeld: Heden Donderdag is in eene openbare vergadering van den gemeenteraad, de heer Mr. J. Mastboom, als Burgemeester onzer stad plegtig geinstalleerd geworden, zoowel tijdens de eedsaflegging door ZEd., als thans bij zijne installatie, hebben een groot aantal ingezetenen door het uitsteken der nationale vlag, daarover hunne vreugde aan den dag gelegd, terwijl heden avond, naar men verneemt, ten huize van den nieuwen Burgemeester, luisterrijke serenaden met fakkellicht door de beide bestaande harmonien zullen worden gebragt.

Op den 18 dezer vertrok van Harderwijk ten einde op den 20sten te Nieuwe Diep over te gaan aan boord van het schip *Nijverheid*, kapt. Kerkstra, bestemd naar Batavia, een detachement suppletie troepen, sterk 180 onderofficieren en manschappen, onder geleide van den luit. kol. der inf. L. J. Krol, onder medegeleide van de 2de luits. Vos en Docters van Leeuwden, allen van verlof terugkeerende en de off. van gez 3de kl., de Vogel, Hessig en Eisinger.

Den 30 Nov. promoveerde aan de Groningsche Hoogeschool tot doctor in de regten, de heer J. van Giffen, van Groningen, met *Theses*.

Men meldt uit Harlingen, dat er voor rekening eener Hollandsche maatschappij, eene stoomboot is aangekocht voor de vaart van die stad op Londen.

Naar men meldt zal de Spaansche architect de heer C. Lecumberri, door de Spaansche regering belast met het bezoeken der gevangenissen en van de inrigtingen van weldadigheid hier te lande, ook de gevangenissen te Leeuwarden bezoeken. (*Pr. F. C.*)

Correspondentie.

Het stukje X uit Zutphen is voor plaatsing niet geschikt. Wij kunnen in den regel, ingezonden stukken, die niet geplaatst worden, niet terugzenden: zij worden vernietigd

Het artikel uit Leersum, gerigt tegen de *Amsterdamsche Courant*, is te scherp in uitdrukking, dan dat wij daaraan eene plaats mogen verleenen.

Advertentiën.

Laatste Berigten.

Z. M. heeft benoemd tot ontvanger der directe belastingen van het derde arrondissement te Amsterdam, de heer C. A. Gobius, thans ontvanger der directe belastingen te Middelburg.

Z. M. heeft benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Beetsterzwaag c. a, de heer W. Luitjes, thans ontvanger derzelfde middelen te Finsterwolde.

LONDEN, heden Vrijdag 2 Dec. Eenige voorname huizen alhier hebben gisteren avond laat de tijding ontvangen dat te Bucharest jl. Dingsdag verhaald werd, dat het russische oorlogstoomschip *Wladimir*, dat in de Zwarte zee kruiste, twee vijandelijke bodems had genomen, die naar Sebastopel werden opgebragt. Een dier schepen, een turksch oorlogsvaartuig, met koper geladen voor den Sultan, moet zonder slag of stoot genomen zijn. Het andere is, naar men wil, eene stoomboot der egyptische vloot en heeft zich dapper verdedigd, bij welke gelegenheid de aanvallers, de Russen, drie dooden verloren terwijl twee hunner werden gekwetst.

Prijs-Courant der Effecten.

—

AMSTERDAM, 2 December 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	2½	61 3/16 ¼ 5/16	*Hope* 1798/1816	5	108 5/8 ¾
Dito Certificat.	3	73 1/8 3/8 ¼	Dito 1828/1829	5	
Dito Dito	4	92 3/16 ¼	Cert. 1831/1838	5	94¾
O. I. Leening.	4		Dito Dito	4½	95
Amort. Syndic.	3½		Dito *Hope*	4	
Hand.-Maats.	4½		Dito *Stieglitz*	4	
België.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten.	2½		Inschr. Assig.	6	
Dº *Rothschild*	2½		Certific. dito.		
Frankrijk.					
Obligatiën	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	21 7/16 ½	Obligatiën	4	
Dito Buitenl.	3	46	**Oostenrijk.**		
Dº Binnenl. s/m.	3	40 13/16 41 [illegible]			
Bew. Sp. Com.		[illegible]	Metalliek	5	75 5/8 11/16
Amort. Schuld.		[illegible]	Dito bet. Amst.	5	90¼
Portugal.			Dito letter B.	5	90¼
Londen nieuwe	5	36¼ 35	Dito 1847	2½	38
Dito uitgest.	4		Dito 1851/1852	2½	38

Oostenrijk, Ween. B. 4 pct. 67; Braz. bij Roths. p. s. 500 5 pct. $94\frac{5}{8}$; Mexic., te Londen 3 pct. 23; Dito Onb. $22\frac{13}{16}$, $\frac{7}{8}$; Grieken, te Londen 5 pct. $4\frac{7}{16}$; Don Miguel $6\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$.

De handel bepaalde zich heden, nagenoeg uitsluitend bij Hollandsche, Spaansche, Portugeesche, Oostenrijksche en Mexicaansche fondsen, welke alle iets beter te plaatsen waren, terwijl in de alle de overige soorten de markt zeer lusteloos was.

FRANKFORT, Donderdag, 1 Dec. 5 pCt. Metal. 79; Bankaktiën 1324; 1 pCt. Spanje $21\frac{1}{2}$; dito 3 pCt. $40\frac{3}{8}$; wissel op Weenen 102.

Metalieken vaster, Bankaktiën flaauwer, Spaansche onveranderd.

LONDEN, Donderdag 1 December. Consols op t. $94\frac{5}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{5}{8}$; Portug. 4 pct. $40\frac{1}{4}$; Spanje 1 pct. $21\frac{7}{8}$.

PARIJS, Donderdag 1 December. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. op t. 100; dito 3 pct. op t. 74.45; Spanje binn. 3 pct. $41\frac{1}{2}$; dito 1 pct. $21\frac{3}{8}$; Belgie $4\frac{1}{2}$ pct. $95\frac{3}{4}$; Rusl. $4\frac{1}{2}$ pct. 96; N. Metall. 5 pct. 92.

WEENEN, Donderdag 1 December. Metal. 1852 5 pct. $92\frac{7}{8}$; dito lett. B $109\frac{1}{2}$; N. Bankactien 1332; Loten fl. 250 135; Lomb. Ven. 100; Zilver $15\frac{1}{2}$; Wissel Londen 11.20; Parijs $136\frac{1}{4}$.

MADRID, Maandag 28 November. Spanje binn. 3 pct. $42\frac{3}{4}$; dito nieuwe 1 pct. $22\frac{3}{8}$; Certificaten $3\frac{1}{2}$.

BIJVOEGSEL,

behoorende tot «DE GRONDWET» van 3 December 1853.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer, over het voorstel der negen Leden, tot afschaffing van het TONNEGELD en den ACCIJNS op het GESLAGT.

(*Vervolg van ons vorig N°.*)

d. De mogelijke vermindering der marktprijzen van de voornaamste Oost-Indische gouvernements-producten, de koffij en de suiker. Het is waar, de voorstellers koesteren de vrees niet, dat die prijsvermindering, zoo zij plaats vindt, aanzienlijk en algemeen zal zijn, en beroepen zich daarbij op de alom sterk toenemende consumtie. Maar het laat zich toch niet ontkennen, dat die consumtie afhankelijk is van de welvaart der bevolkingen; en indien deze werkelijk zoo zeer door de duurte der eerste levensbehoeften worden gedrukt en die duurte mogt aanhouden, zou ook het verbruik dezer koloniale producten, al ware het dan slechts tijdelijk, aanmerkelijk kunnen afnemen en daaruit eene gevoelige prijsvermindering geboren worden. Ook hier staat het jaar 1848 als een waarschuwend voorbeeld daar.

e. De mogelijkheid, dat de Staat tot eene buitengewone zeer aanzienlijke uitgave ten behoeve der [illegible] West-Indische kolonien gedwongen wierd. [illegible] daarbij op den toenemenden aandrang op de afschaffing der slavernij in onze [illegible] een aandrang, die, zoo daaraan toegegeven wierd, tot eene uitgave zou kunnen leiden van niet minder dan 22 millioen voor de schadeloosstelling der onteigende West-Indische planters.

Voegt men nu bij dit alles, dat de berekening omtrent hetgeen de Oost-Indische baten in 1854 meer dan 14½ millioen zullen opbrengen, zelfs zonder buitengewone omstandigheden, kan falen; dat daaruit dan een tekort voor het herstel van het Indische muntwezen zou ontstaan; en dat het allezins twijfelachtig voorkomt, of dat herstel wel eene operatie genoemd kan worden, die noodwendig over onderscheidene jaren moet worden verdeeld, dan schijnt, naar het gevoelen der groote meerderheid, ook met het oog op de koloniale bijdragen, het oogenblik niet daar om tot het brengen eener aanmerkelijke blijvende vermindering in de gewone staats-inkomsten over te gaan.

Eenige leden konden zich echter met dit gevoelen niet vereenigen. Zij gaven toe, dat men vroeger het vrij algemeen eens was dat het doel, waarheen men bij het beheer onzer finantien behoorde te streven, moest gelegen zijn in het verkrijgen van evenwigt tusschen rijks-inkomsten en uitgaven, geheel onafhankelijk van het zoogenaamde koloniaal batig slot. Dat doel was thans, zoo niet geheel, dan toch [illegible] bereikt. Een zeer aanmerkelijk deel der f 4,700,000 [illegible] slot in de laatste jaren geraamd is, kon [illegible] gemist [illegible] op dit punt geheel consequent handelen, dan [illegible] ook moeten volhouden, dat aan geene vermindering [illegible] te denken valt, zoolang de f 9,800,000, die bij [illegible] als Oost-Indische renten op de begrooting voorkomen, niet uit de gewone middelen, in plaats van uit de altijd onzekere koloniale bijdragen worden bestreden.

De onzekerheid dier bijdragen werd voorts, naar dit gevoelen, aanmerkelijk overdreven. Aan de optelling van allerlei omstandigheden, die eene vermindering daarvan moesten doen voorzien, kon ten minste menig meer gunstig uitzigt worden overgesteld. Zoo beweerde men, dat in Nederlandsch Indie juist ten gevolge van de verhooging der dagloonen der inlanders, van de afschaffing der bazarregten en van andere maatregelen van het Indisch Bewind, eene algemeene tevredenheid onder de bevolking en hare hoofden heerscht [illegible] vleijen der Indische [illegible] koffijteelt niet voorwaarts ging, was dit elders, bijv. op Sumatra, wel het geval. Er hadden op Java in de laatste jaren aanplantingen van koffijboonen op zeer groote schaal plaats gehad, hetgeen ten gevolge zou hebben, dat na eenigen tijd de oogsten van dit product weder aanmerkelijk zouden vermeerderen.

De marktprijs der koloniale producten is van zoo vele niet te voorziene omstandigheden afhankelijk, dat daaromtrent geene, op onbetwistbare gronden rustende berekening kan worden gemaakt, maar als men in het oog houdt, dat het algemeen verbruik dier waren, ook ten gevolge der verbetering van de middelen van gemeenschap, zeer is toegenomen; dat zij thans van hier naar streken van Duitschland en Polen verzonden worden, waar zij vroeger niet kwamen, en dat de bevolking van Australie, Californie en Zuid-Amerika in den laatsten tijd zoozeer is toegenomen, mag men zich vleijen, dat de bedoelde prijzen zich op het tegenwoordig bedrag zullen staande houden.

Eindelijk voerde men van deze zijde nog aan, dat de bestrijders van het voorstel, omstandigheden, die eene vermindering der koloniale bijdragen moesten doen voorzien, geheel buiten rekening hadden gelaten. Als zoodanig noemde men de besparing van vier zoo geen vijf tonnen gouds op de kosten van vervoer en verkoop der Indische gouvernements-producten, die het gevolg moet zijn der met de Handel-[illegible] en, dat het herstel van het Indische muntwezen welligt met veel mindere kosten en op meer afdoende wijze tot stand kon worden gebragt, dan volgens het daaromtrent aanhangige regeringsvoorstel het geval zou zijn.

§ 5. Daar het voorstel ook gegrond is op de stelling, dat, geheel afgescheiden van de koloniale bijdragen, een gestadige vooruitgang in de staats-inkomsten plaats vindt, heeft het een vierde hoofdpunt van beschouwing uitgemaakt, of deze vooruitgang van dien aard is, dat men met volkomen gerustheid op den duur van twee der bestaande middelen kan afzien. Ook dit werd door zeer vele leden geenszins toegestemd.

Zij konden daarbij de opmerking niet terughouden, dat, hunnes inziens, de onderteekenaren van het voorstel in de Memorie van Toelichting zeer ten onregte aan den tegenwoordigen Minister van Finantien het verwijt rigten, dat deze bij het ontwerpen der Staatsbegrooting voor 1854 het bedrag der middelen uitermate laag; dat der waarschijnlijke uitgaven veel te hoog geraamd heeft. Het bewijs zou niet moeijelijk vallen, dat, ten minste wat de raming der middelen betreft, bij het opmaken der begrooting voor 1854 dezelfde beginselen zijn gevolgd, als bij het ontwerpen der onmiddellijk voorafgaande begrootingen.

Ontwijfelbaar behoort het dan toch ook tot de goede beginselen van finantieel beheer, dat de raming der middelen niet te hoog worde opgedreven, en de begrooting der uitgaven niet te laag gesteld. Gaat men af van dien nuttigen regel, stelt men de mogelijkheid ter zijde van den meer of min gevoeligen achteruitgang in [illegible] gen en van vermeerdering van uitgaven, uit buitengewone, niet geheel te voorziene omstandigheden geboren, dan opent men eene milde bron van teleurstelling en misrekening. Ook in dit opzigt is Nederlands finantiële geschiedenis in de laatste vijf en twintig jaren leerrijk geweest. Het behoort tot de oorzaken der tekorten van vroegere jaren, dat men eensdeels de middelen te hoog raamde, anderdeels de begrooting van uitgaven te laag stelde, of bij het opmaken dier begrooting belangrijke posten wegliet.

En wat is er nu van den gestadigen vooruitgang in de opbrengst der gewone middelen, waarvan de Memorie van Toelichting gewag maakt? Wanneer men de daaromtrent vroeger medegedeelde staten raadpleegt, dan blijkt, dat in de laatste twaalf jaren de opbrengst der belastingen in ons Rijk, met uitsluiting van hetgeen niet als zoodanig kan worden beschouwd, en dus ook van de inkomsten der [illegible] meinen, heeft bedragen:

in het dienstjaar	1841.	f 53,647,041.62	
" " "	1842.	" 53,775,304.00½	
" " "	1843.	" 53,413,018.84½	
" " "	1844.	" 54,642,121.11½	
			f 215,477,485.59½
" " "	1845.	f 54,623,787.78	
" " "	1846.	" 54,222,351.44	
" " "	1847.	" 54,076,556.65	
" " "	1848.	" 53,534,595.18	
			" 216,457,291.05
[illegible]	[illegible]	[illegible]	
" " "	1851.	" 56,113,646.12½	
" " "	1852.	" 55,924,264.00	
			" 221,684,487.51½

Uit deze cijfers ziet men, dat, terwijl nog in 1842 de opbrengst der belastingen klimmende was, in 1843 op eens die opbrengst met meer dan drie tonnen gouds is verminderd; dat in 1844 de opbrengst weder aanmerkelijk steeg, maar dat sedert, en wel van 1845 tot en met 1848, eene gestadige achteruitgang zich deed gevoelen. Van 1849 tot 1852 is men op nieuw jaarlijks vooruitgegaan, behalve alleen in het laatstgenoemde jaar. Daarbij moet wel in het oog worden gehouden, dat de in 1852 plaats gehad hebbende vermindering niet enkel aan de afschaffing van den accijns op het geslagt den varkens en schapen is te wijten, maar dat over dat jaar de successieregten f 169,434.59½ beneden de raming zijn gebleven. De slotsom moet dus wel zijn, dat men niet met volkomen zekerheid van de opbrengst der belastingen in het eene jaar tot die in het volgende kan besluiten, en dat alleen blijvende vermeerdering van inkomsten over een ruimer tijdperk bij de beoordeeling van een vraagstuk als het tegenwoordige in aanmerking komt.

Ziet men nu echter de boven medegedeelde cijfers nog eens in, dan blijkt, dat de gemiddelde jaarlijksche opbrengst der belastingen bedragen heeft:

van 1841 tot en met 1844.		f 53,870,000.
" 1845 " " " 1848.		" 54,114,000.
" 1849 " " " 1852.		" 55,421,000.

In het tweede dezer vierjarige tijdperken bedroeg derhalve de toeneming der opbrengst, in betrekking tot het onmiddellijk voorafgaand vierjarig tijdperk, slechts f 244,000, en dus niet meer dan f 61,000 's jaars; in het tijdperk van 1849 tot 1852 f 1,307,000, en dus 's jaars slechts f 320,000. Er volgt daaruit, dat men, bij het behoud derzelfde belastingen en bij de voortduring der gunstige omstandigheden, waarover men zich in de laatste jaren heeft mogen verheugen, op niet meer rekenen kan dan op eenen jaarlijkschen vooruitgang van f 200,000 of f 250,000, dat is naauwelijks ½ ten honderd van het totale bedrag; en dat het er dus, ook als men de voordeeligste kansen in aanmerking neemt, zeer verre af is; dat de plotselinge vermindering van f 1,650,000, die, volgens het voorstel, in de opbrengst der middelen zou worden gebragt, spoedig zal zijn aangevuld.

Maar kan men op de voortduring der bedoelde gunstige omstandigheden met genoegzame zekerheid rekenen? Kan men dit met name doen wat het eerlang in te treden dienstjaar 1854 betreft? Zeer vele leden meenden zulks op de navolgende gronden ernstig te mogen betwijfelen.

a. De tegenwoordige duurte der levensmiddelen zal, indien zij blijft aanhouden, onvermijdelijk eenen nadeeligen invloed op de accijnsen in 1854 uitoefenen. Ook daarbij kan men zich op de ondervinding beroepen. In 1846, toen ten gevolge der aardappelenziekte de prijs der levensmiddelen aanmerkelijk steeg, bragten de accijnsen omstreeks een half millioen minder op dan in het onmiddelijk voorafgaande jaar, en in het [illegible] die vermindering nog zeer veel gevoeliger, zoodat toen de opbrengst der accijnsen meer dan een millioen gulden beneden die voor 1845 bleef. Bij de thans aanhangige Staatsbegrooting over 1854 is de opbrengst der accijnsen geraamd op f 14,329,563.51, dat is op een cijfer, hetwelk deze soort van belastingen in geheel het tijdperk tot aan 1850 nooit heeft opgeleverd, en zulks niettegenstaande thans de accijns op het geslagt der varkens en schapen is afgeschaft. Met zulke cijfers voor zich kan men dezerhalve herhalen, of de raming van 's Rijks middelen den naam verdient van uitermate laag te zijn, en of integendeel de Minister van Finantien, indien hij, op deze voordeelige jaren afgaande, de raming hooger had opgedreven, niet de lessen der behoedzaamheid geheel uit het oog zou hebben verloren.

b. Al mogt ook, zoo als men hartelijk wenscht, het uitzigt van eene vermindering van de opbrengst der accijnsen ten gevolge van de duurte der levensmiddelen zich niet verwezenlijken, dan zal die omstandigheid toch onvermijdelijk eene aanmerkelijke gaping in 's Rijks inkomsten doen ontstaan. Ten gevolge van het besluit des Konings van den 15den September 1853 (*Staatsblad* n°. 103), worden reeds sedert eenigen tijd de regten van invoer op granen en sommige andere levensbehoeften niet meer geheven. Wordt de wet, die tot bekrachtiging van dat besluit aan de Tweede Kamer is aangeboden, door de Staten-Generaal aangenomen, gelijk zich verwachten laat, dan zal [illegible] van het [illegible] te rekenen naar den invoer van granen, die in 1852 heeft plaats gehad, zal alleen uit dien hoofde de schatkist een verlies lijden van ruim vier tonnen gouds, welk verlies, doordien thans in het wetsontwerp ook de rijst opgenomen is, tot een half millioen klimmen zal. Bij de aanneming der wet zal de schatkist toch gedurende meer dan een jaar deze bron van inkomst missen. De groote meerderheid der leden heeft zich verwonderd, dat terwijl in de Memorie van Toelichting tot het voorstel deze geheele maatregel zoo zeer op den voorgrond wordt gesteld, bij de berekeningen, die dat stuk bevelt, met geen enkel woord van deze stellig te verwachten vermindering in de opbrengst der regten van in- en uitvoer wordt gewag gemaakt.

c. Reeds vroeger is van de zijde der Kamer de aanmerking gemaakt, dat de staatkundige gebeurtenissen in Europa en de daardoor te weeg gebragte daling van den prijs der effecten, gedurende het jaar 1854, van invloed zou kunnen zijn op de opbrengst van het successieregt. In de Memorie van Toelichting wordt dezeze vrees als ongegrond of overdreven voorgesteld, en beroept men zich daarbij op het voorbeeld van het rampspoedige jaar 1848, toen, niettegen-

staande de zeer aanmerkelijke daling der effecten, het successieregt nog vier tonnen gouds meer opbragt, dan thans voor 1854 voor dit onderwerp wordt geraamd. Men kan dit voorbeeld volstrekt niet als afdoende laten gelden. Het is bekend, dat eene bijzondere, zeldzaam voorkomende omstandigheid tot de ruime opbrengst van het successieregt in 1848 veel heeft bijgedragen. Maar ook al had zoo iets niet bestaan, dan had nog de opbrengst van dit middel over het grootste gedeelte van het genoemde jaar zeer ruim kunnen zijn. Men herinnere zich, dat het successieregt eerst ongeveer zes maanden na het overlijden wordt betaald; dat de beursprijs der effecten tot in het laatst van Febr. 1848 zeer hoog was, en dat de nadeelige invloed der staatkundige gebeurtenissen op de opbrengst van dit middel zich dus eerst sedert Augustus 1848 heeft kunnen doen gevoelen. In het tegenwoordige geval heeft de daling der effecten reeds sedert Augustus of September 1853 een aanvang genomen. Zeker zal het wel zijn, en de reeds herinnerde ondervinding van 1852 heeft het op nieuw bewezen, dat de opbrengst van het successieregt van te veel toevallige omstandigheden afhankelijk is, om daarop met genoegzaam vertrouwen te kunnen rekenen. Waar het afschaffing van andere belastingen geldt, zal dus dit middel en de tijdelijke opbrengst daarvan wel niet bijzonder in aanmerking mogen komen.

d. Nog beweerde men, dat bij de waardering van de waarschijnlijke opbrengst der gewone middelen in 1854, de tegenwoordige staatkundige gesteldheid van Europa, waarvan reeds vroeger in dit verslag sprake is geweest, in de onzekerheid der koloniale baten niet uit het oog moesten worden verloren. De voortdurende vooruitgang in de opbrengst der gewone middelen gedurende de laatste jaren moet ontwijfelbaar voor een goed deel toegeschreven worden aan de *directe* en *indirecte* voordeelen, die het moederland uit de Oost-Indische koloniën trekt. Mogten deze voordeelen, al ware het slechts tijdelijk, falen, of, door welke omstandigheden ook, aanmerkelijk verminderen, men zou eene zeer gevoelige daling in de opbrengst van sommige gewone middelen, zoo als invoerregten, registratie- en successieregten en dergelijke, te betreuren hebben. Nog eens moet men zich hier op de ondervinding van het jaar 1848 beroepen. Terwijl in 1847 de registratieregten *ƒ* 3,134,623 hadden opgebragt, daalde de opbrengst van dat middel in het onrustige jaar 1848 tot *ƒ* 2,798,748. In 1851 bereikte die opbrengst voor het eerst weder het cijfer van 1847.

Sommigen der leden, die zich meer gunstig voor het gedane voorstel gestemd toonden, gaven te kennen, dat zij het aan de voorstellers moesten overlaten, om in eene wederlegging der voorafgaande beschouwingen en berekeningen te treden. Alleen meenden zij met opzigt tot den vooruitgang in de opbrengst der middelen te moeten aanmerken, dat die vooruitgang zich ook over het thans loopende jaar op eene in 't oog vallende wijze heeft doen gevoelen. Blijkens den maandelijkschen staat, die in de *Staats-Courant* van den 15den November jl. is opgenomen, hebben de gewone middelen over de tien eerste maanden van dit jaar omstreeks *ƒ* 950,000 meer opgebragt dan over hetzelfde tijdvak van 1852, en is die vermeerdering vooral merkbaar ten aanzien van de accijnsen en indirecte belastingen.

Verscheidene leden voegden er bij, dat, als de finantiële toestand gunstig is, gelijk ontwijfelbaar tot nu toe hier te lande plaats vindt, de billijkheid en regtvaardigheid medebrengen, dat niet alle overschotten tot uitdelging van schuld worden aangewend, maar dat uit het bestaan dier overschotten aanleiding worde genomen tot vermindering van de lasten des volks. Zij achtten het wenschelijk, dat te dien aanzien een vast stelsel werd aangenomen, zoodat bij het bestaan van een overschot wel altijd een aanzienlijk gedeelte tot amortisatie van schuld werd besteed, maar dan toch tevens, in evenredigheid met het overige deel van het bestaande of te verwachten overschot, de belastingen werden verminderd. Zelfs de oorsprong van een aanmerkelijk deel onzer staatsschuld wees er heen, om de lasten daarvan ook op den nakomeling te doen drukken. Sedert 1816 is die schuld ook daardoor zoo aanmerkelijk toegenomen, omdat zoovele wegen, kanalen en andere groote werken zijn tot stand gebragt, die het levend geslacht als een rentegevend erfdeel aan volgende geslachten zal overlaten.

Tegen deze laatste denkbeelden werd aangevoerd, dat, ook wanneer men zich op zoodanig standpunt plaatste en grenzen aan het amortiseren van staatsschuld wilde stellen, het wegnemen van twee middelen, die gezamenlijk 16½ ton gouds opbrengen, nog niet eens was geregtvaardigd. Die op te heffen belastingen vertegenwoordigen namelijk, tegen eene rente van 4 per cent, een kapitaal van *ƒ* 41,250,000, en daar het kapitaal der in de laatste jaren geamortiseerde schuld nog slechts 18½ millioen bedraagt, bestond er dus, volgens deze berekening, tegenover de af te schaffen belastingen een tekort van te amortiseren schulden van nagenoeg 23 millioen.

§ 6. In de zesde plaats is het gedane voorstel in verband beschouwd met de vermoedelijke staatsbehoeften, zoowel voor 1854 als voor de volgende jaren, en met de in de Memorie van Toelichting voorkomende stelling, dat de werkelijke uitgaven voor 1854 waarschijnlijk omstreeks twee millioen minder zullen bedragen dan het eindcijfer der Staatsbegrooting voor dat jaar, na de bijvoeging der posten voor de Roomsch katholijke Eeredienst, het subsidie voor den Rhijnspoorweg en de kosten van het stoomgemaal op den Hollandschen IJssel.

Ook in deze gunstige verwachting verklaarden zeer vele leden niet te kunnen deelen. Zij voerden aan, dat de voorstellers in hunne berekening over 't hoofd hebben gezien, dat ook over 1854 uitgaven voor de voltooijing der droogmaking van het Haarlemmermeer noodzakelijk zullen zijn, en dat welligt daarbij in dat jaar de kosten komen zullen van eenige werken van openbaar nut, waarvan sedert lang sprake is geweest, namelijk het uitwaterings-kanaal van Noordbrabant en het kanaal van Groningen naar Assen.

Zij deden verder opmerken, dat van de zijde der voorstellers niet gerekend is op den invloed, dien de duurte van levensmiddelen op onderscheidene takken der openbare dienst zal uitoefenen. Men gewaagde daarbij van de meerdere uitgaven, die waarschijnlijk voor de herrangen en de voeding der zee- en landmagt zullen worden vereischt; van de buitengewone behoeften, die voor de Maatschappij van Weldadigheid kunnen ontstaan; van de mogelijkheid dat de op het IVde hoofdstuk der begrooting aangevraagde sommen voor de voeding der gevangenen niet genoegzaam zijn en van onderscheidene dergelijke uitgaven meer, die veeleer de noodzakelijkheid der aanbieding van supplementaire begrootingen doen voorzien, dan aanmerkelijke besparing op de toe te stane uitgaven. Hierbij komt nog, dat niet slechts de levensmiddelen, maar ook de voornaamste materialen, zoo als hout, ijzer, metselsteenen enz., zeer in prijs gestegen zijn, hetgeen de vrees wettigt, dat de meeste aanbestedingen tot hoogeren prijs zullen moeten worden gedaan.

Een en ander gold nog slechts den gewonen staat van zaken en de behoeften van het oogenblik. Maar hoe vele staatsbehoeften zijn er niet, die zich hoogstwaarschijnlijk in het vervolg zullen opdoen en tot welker vervulling de thans bestaande middelen, al vloeiden die ook nog zoo rijkelijk, te naauwernood toereikend zullen zijn! Men denke slechts aan de meerdere uitgaven, die blijvend het gevolg zullen zijn van eene duurzame regeling van het onderwijs en het armbestuur; aan de mogelijkheid, dat, zelfs bij het behoud van vrede en rust, aan zee- en landmagt meer dan tot nu toe moet worden te koste gelegd; aan de door alle deskundigen erkende noodzakelijkheid eener aanvulling der magazijnen van de Marine, en dergelijke meer.

Het tegenwoordig oogenblik schijnt, volgens sommigen, nog op eene andere invloedrijke omstandigheid te doelen, waarvan, indien de daaromtrent bestaande verwachtingen zich verwezenlijkten, de gevolgen voor het geldelijk vermogen van den Staat niet zouden uitblijven. Zijn wij namelijk inderdaad het tijdperk eener trapsgewijze vermindering der waarde van het geld ingetreden, dan zou, om van niets anders te spreken, blijvend een hooger cijfer voor dagloonen en materialen moeten worden betaald, en dus bij alle aanbestedingen en leveringen een meerder bedrag van den Staat worden gevorderd.

Onafhankelijk van dit alles is op de berekening eener vermoedelijke besparing van twee millioen op de begrooting van 1854, zoo als die in de Memorie van Toelichting voorkomt, naar men meent, veel af te dingen. Al stemt men gaarne toe, dat, zoo de omstandigheden in 1854 geenen ongunstigen keer nemen, de renten die op de Staatsbegrooting voor schatkistbiljetten worden uitgetrokken zullen kunnen worden bespaard, dan moet men toch vragen, of dit evenzeer met de renten van het depôt voor muntbiljetten het geval kan zijn. Reeds vroeger is van de zijde der Kamer het verlangen geuit, dat over die renten, ten minste aanvankelijk, niet worde beschikt, maar dat het bedrag daarvan worde besteed tot aankoop van kapitaal, om daardoor het depôt te vermeerderen. Allezins afdoende redenen pleiten voor de opvolging van dit denkbeeld.

Wat de *ƒ* 150,000 betreft, die in de Memorie van Toelichting voor in 1854 te verkrijgen vermindering van renten der staatsschuld door amortisatie in rekening worden gebragt, heeft men doen opmerken, dat werkelijk ten gevolge der vermeerdering met twee millioen van de som, bij de onlangs door de Tweede Kamer aangenomene wet voor schulddelging bestemd, op eene besparing van *ƒ* 80,000 uit dezen hoofde te rekenen valt. Maar zoo men in de Memorie van Toelichting nu verder gaat, en nog *ƒ* 70,000 uittrekt voor winst op renten, die door het besteden van het batig slot op de dienst van 1854 moet worden verkregen, dan stemt dit weinig overeen met het gezegde op bladz. 7 van het stuk, dat men bij onvoorziene rampen of bij het wikkelen van het Vaderland in eenen oorlog, de beschikbare sommen voor amortisatie zou kunnen besteden om in den eersten nood te voorzien. Zoo die nood zich werkelijk openbaarde, zou, in de onderstelling der memorie, ten minste dit gedeelte van het daarvoor weggelegde verbruikt zijn.

Nog moest men, naar het oordeel der leden, wier gevoelen thans wordt medegedeeld, de volgende opmerkingen niet uit het oog verliezen.

a. Vergelijkt men de begrooting van staats-uitgaven voor 1854 met de werkelijk gedane uitgaven voor 1852, dan komt men tot de slotsom, dat onder gelijke omstandigheden, de besparing op de aangevraagde uitgaven voor het volgende jaar, behalve hetgeen van de renten der schatkistbiljetten vrijvalt, op geen hooger bedrag is te stellen, dan op *ƒ* 700,000, doch dan blijkt tevens, dat het grootendeels de hoofdstukken van Marine en Oorlog zijn, waarop die besparing zou moeten worden verwacht, en dit nu juist laat zich wegens de duurte der levensmiddelen niet onderstellen.

b. De raming der middelen voor 1854 is, niettegenstaande de minder gunstige vooruitzigten, thans in vergelijking met de uitzigten op het einde van 1852 aanwezig, nog ruim *ƒ* 100,000 hooger opgevoerd, dan de raming voor 1853; zij is hooger opgevoerd, niettegenstaande in de opbrengst der middelen voor 1854, ten gevolge der opheffing van de regten van invoer op granen en andere levensmiddelen, eene gaping zal ontstaan zoo niet van 5, dan toch zeker van 4 tonnen gouds.

c. De begrooting voor 1853, waarvan het eindcijfer *ƒ* 70,074,828.31[5] bedroeg, bood bij de vaststelling een overschot aan van ruim *ƒ* 1,600,000. Begroot men daarentegen met de voorstellers zelven de vermoedelijke uitgaven voor 1854 op *ƒ* 71,801,536.89[5], neemt men daarbij, om de aangevoerde redenen, aan, dat, al mogten ook later sommen van meer of minder belang vrij vallen, dit cijfer niet lager kan worden gesteld, dan levert de begrooting voor het aanstaande jaar slechts een overschot op van nagenoeg *ƒ* 200,000. Maar dan is het tevens onbetwistbaar, dat indien de accijns op het geslagt en het tonnegeld voor 1854 niet onder de middelen worden opgenomen, eene begrooting zal worden vastgesteld, die sluit met een vrij aanmerkelijk *tekort*.

Tegen deze beschouwingen over de staatsbehoeften voor het volgende jaar, deden eenige leden opmerken, dat men daarbij den waarschijnlijken staat van zaken te ongunstig afschilderde. Als voorbeeld voerde zij aan, dat onder de uitgaven, die, boven en behalve de op de Staatsbegrooting uitgetrokkene sommen in 1854 moeten worden gedaan, teregt de bijdrage aan het Fonds voor de droogmaking van het Haarlemmermeer was gesteld; maar als men daarop wees, mogt tevens niet uit het oog worden verloren, dat uit den verkoop der landerijen in het drooggemaakte meer reeds zeer aanzienlijke sommen in de schatkist zijn gevloeid of daarin nog verder zullen vloeijen. Van de andere zijde werd geantwoord, dat de koopprijzen der bedoelde landerijen niet in eens, maar in jaarlijksche termijnen worden betaald, en dat het daarbij in allen gevalle geene rijks-inkomsten geldt, maar een deel van het kapitaal van den Staat, hetwelk bij een goed finantieel beheer nooit tot bestrijding der jaarlijksche staatsbehoeften [illegible] worden besteed, maar tot aflossing van schuld moet worden bestemd. In de Mem. van Toelichting tot het voorstel wordt dan ook die eigenaardige bestemming dezer fondsen volmondig erkend. Daarop werd echter weder aangemerkt, dat, ook indien men dit alles toegeeft, dan toch bij eene waardering van den tegenwoordigen finantiëlen toestand des Rijks, de buitengewone baten, voortvloeijende uit de renten van de onbetaalde koopprijzen der landerijen in den Haarlemmer-meer-polder en de rentebesparing, die door het gebruik dezer koopprijzen tot amortisatie van schuld zal worden verworven, niet uit het oog moeten worden verloren.

§ 7. Na al deze beschouwingen over den finantiëlen toestand des Rijks, heeft men getracht de vraag te beantwoorden, of het gedane voorstel op zich zelf aannemelijk is, en of daardoor het doel zou worden bereikt, dat de voorstellers, volgens de Mem. van Toelichting, beoogen. Twee opmerkingen werden daarbij door zeer vele leden op den voorgrond gesteld, waarvan de eene meer den vorm, de andere het wezen der zaak betreft.

Volgens het voorstel zouden bij ééne en dezelfde wet bepalingen worden gemaakt omtrent de afschaffing van een der accijnsen, omtrent de intrekking van eene met de scheepvaartwetgeving in verband staande belasting en omtrent eene partiële herziening van het tarief der regten van in- en uitvoer. Die zamenvoeging van drie zulke heterogene onderwerpen in ééne wet kan niet anders dan worden afgekeurd. Indien men niet moest aannemen, dat het denkbeeld, om het voorstel in zijn geheel aannemelijker te maken, hier van invloed is geweest, zou men het zich niet kunnen verklaren, dat de voorstellers tot de [illegible] van zulk een wets-ontwerp gekomen zijn.

Van veel meer gewigt schijnt de tweede opmerking. Blijkens de Memorie van Toelichting tot het voorstel zijn het de omstandigheden van het oogenblik, met name de tegenwoordige duurte der levensmiddelen, die tot dat voorstel hebben doen besluiten. Bij het ontwerpen daarvan heeft men zich door het denkbeeld laten leiden, dat er hulp moest verleend worden tot leniging van tijdelijken druk; dat die hulp spoedig gevorderd wordt; dat het ontijdig zou zijn, iets voor te stellen, 's welk tot langdurige beraadslaging aanleiding zou geven. Nadat dit alles in de Memorie van Toelichting voorop is gesteld, had men moeten verwachten, zonder dat men ook dit wilde goedkeuren of aanraden, dat een geheel tijdelijke maatregel, eene schorsing bijv. van de heffing van belastingen, die meer bepaald op de eerste levensbehoeften drukken, zou zijn voorgesteld. In plaats daarvan wordt de geheele, duurzame afschaffing van twee belastingen voorgesteld, waarvan er dan nog eene is die met den prijs der voornaamste levensbehoeften slechts in een zeer verwijderd verband staat. Om in een tijdelijk en [illegible] te voorzien, zonder alzoo de middelen tot bestrijding der staatsbehoeften met een aanmerkelijk bedrag verminderd [illegible] de behoeften van het oogenblik de toekomst onzer finantiën opgeofferd worden. Men heeft gevraagd, of dit raadzaam, of het zelfs rationeel is; en de groote meerderheid heeft die vraag niet toestemmend kunnen beantwoorden.

Uit dit oogpunt liet zich, naar veler meening, het gedane voorstel naauwelijks anders verklaren, dan dat men eene toevallige aanleiding te baat heeft genomen, om een bres te schieten in het bestaande stelsel der accijnsen [illegible] zooveel bijdragen tot stijving van 's Lands middelen [illegible] het hier dan ook slechts een eerster stap zou gelden, die later door meerdere zou worden gevolgd — [illegible] van eenen weg, die, zoo men 's Rijks geldmiddelen niet geheel in verwarring brengen wil, tot de trapsgewijze vernietiging leiden moet van al de bestaande accijnsen en van de vervanging daarvan door directe belastingen, [illegible] is door eene inkomstenbelasting op eene groote schaal. Dien weg wenschten de bedoelde leden geenszins te betreden, omdat zij zulks strijdig achtten met het wezenlijk, welbegrepen belang des Vaderlands.

§ 8. Maar wat is er nu, heeft men gevraagd, van de voorgestelde afschaffing van belastingen, en wel in de eerste plaats van de afschaffing van den *accijns op het geslagt*.

De voorstellers geven te kennen, dat die accijns [illegible] onderscheidene berekeningen, door elkander, aan den gebruiker den cents het Nederlandsche pond kost [illegible] dus ook door de afschaffing de prijs van het vleesch [illegible]

noeg met dat bedrag zal verminderen. Vrij algemeen heeft men moeten erkennen, dat de narigten van deskundigen, van onderscheidene zijden ingewonnen, geenszins strekken om de aanneming van dat cijfer van 10 cents als bedrag der rijksbelasting te regtvaardigen. Veeleer moeten die narigten er toe leiden, om den accijns op 5 cents per pond te stellen; zoodat het door den verbruiker te genieten voordeel — indien dit voordeel werkelijk door de afschaffing van den accijns voor hem te verkrijgen zal zijn — slechts de helft zal kunnen bedragen van het door de voorstellers geraamd cijfer. Men heeft die misrekening in een met zorg bewerkt stuk niet anders kunnen verklaren dan door aan te nemen dat de voorstellers niet enkel op den rijks-accijns, maar ook op gemeentelijke opcenten het oog hebben gehad. Deze gemeentelijke opcenten komen echter hier niet in aanmerking, eensdeels omdat zoodanige opcenten in een groot deel des Rijks niet geheven worden: anderdeels omdat de voorstellers tot zekere hoogte van de onderstelling uitgaan, dat de gemeenten, die thans opcenten heffen, na de afschaffing van den rijks-accijns, eene belasting op het geslagt als eigen middel zullen invoeren.

Ten betooge, dat de rijks-accijns op het geslagt door elkander niet meer dan 5 cents per Nederlandsch pond bedraagt, is het volgende aangevoerd:

De hoofdsom der belasting op het geslagt bedraagt, gelijk men weet, 10 ten honderd van de geschatte of aangegeven waarde van het vee, waarbij 38 opcenten en 10 ten honderd zegel over een en ander komen, zoodat geheel de rijksbelasting tot 15.2 ten honderd van de waarde klimt. Deze waarde wordt geconstateerd in de steden door weging en toepassing van een daarvoor vastgesteld tarief, en ten platten lande door eigene aangifte met bevoegdheid aan de ambtenaren tot benadering tegen vergoeding der aangegevene waarde, verhoogd met 7 pct.

Dat bij de eigene aangifte de waarde van het vee altijd aanmerkelijk minder wordt geschat dan zij werkelijk bedraagt, vloeit uit den aard der zaak voort. Reeds de zoo evengenoemde 7 pct. speling bewijzen, dat de aangegevene waarde minder moet zijn dan de verkoopwaarde.

Bij den tegenwoordigen prijs van het slagtvee wordt ten platten lande in Holland, als men zeer naauwgezet is of [illegible] voor benadering vreest, de waarde van eene gemeste koe van 450 pond aangegeven op *f* 120. Slechts zeer zelden echter wordt daar de aangifte naar dien maatstaf gedaan; meestal is het aangegeven bedrag aanmerkelijk, soms een vierde minder. Neemt men echter de aangeduide som van *f* 120 als geschatte waarde van het genoemde stuk vee aan, dan bedraagt de accijns daarvan in het geheel *f* 18.22 en dus per pond niet meer dan *vier cents*.

Maar die berekening zou onjuist zijn. Niet het gewigt van het levende dier, maar het gewigt van het vleesch dat het oplevert, komt hierin aanmerking; alschoon men ook daarbij niet vergeten moet, dat tot den afval voorwerpen behooren, die eene zeer wezenlijke waarde bezitten, zoo als de huid en het losse vet, en dat het niet te veronderstellen is, dat de huid, die soms *f* 18 à *f* 20 waarde heeft, niets hoegenaamd in den accijns zou dragen. Volgens *Dayton Cooke*, die in *de Potters Jaarboekje* voor 1841 wordt aangehaald, staat de verhouding van het gewigt van het levend dier tot het daarvan komende vleesch, als 1 tot 0.65, met dien verstande, dat eene magere koe, netto of schoon, iets meer dan 0.60 van hare bruto zwaarte zal wegen; en dat men het netto gewigt van eene gemeste koe weinig op 0.70 kan stellen. Laat men dit toe op de gemeste koe van 450 pond, [illegible] is, dan levert dit stuk vee 325 pond schoon [illegible] en de accijns *f* 5.60 per 100 pond, of iets meer dan *vijf en een halven cent* per pond.

Er is echter aanleiding om te onderstellen, dat de rijksaccijns, die van het pond rundvleesch betaald wordt, geenszins algemeen tot dat cijfer klimt. Dit blijkt onder andere uit de volgende opgave omtrent de runderen en kalveren, gedurende het jaar 1852 te 's Gravenhage geslagt en veraccijnsd, waarvan de waarde berekend is naar de aldaar voor de gemeenten bestaande tarieven. Bij deze opgave is van de onderstelling uitgegaan, dat het verkoopbaar vleesch slechts $\frac{9}{16}$ of 0.5625 van het gewigt van het levend vee bedraagt: eene onderstelling, die, blijkens het zoo even aangehaalde, ten minste wat de runderen van zwaarder gewigt betreft, als al te zeer in het voordeel eener hooge berekening van het bedrag van den accijns moet worden aangemerkt.

Er zijn dan te 's Gravenhage in 1852 veraccijnsd 4,663 runderen, gemiddeld elk wegende 429 pond en 243 pond verkoopbaar vleesch opleverende. De rijksaccijns bedroeg voor al die runderen te zamen *f* 55,316.68, dat is per stuk *f* 11.86½ of per pond verkoopbaar vleesch *vier cents en acht en tachtig honderdsten*. Met inbegrip van de 160 gemeente-opcenten, bedroeg het totaal der belasting per stuk vee *f* 24,36½, of per pond verkoopbaar vleesch *tien cents*. Alleen dus door bijvoeging der gemeente-opcenten bereikt men, wat 's Gravenhage betreft, het in de Memorie van Toelichting genoemde cijfer. Daar echter de gemeentelijke opcenten op het geslagt, waar zij geheven worden, in verre na niet overal 160 bedragen, wordt ook daardoor dat cijfer nog niet volkomen geregtvaardigd.

Met opzigt tot de kalveren is het bedrag van den accijns eenigzins hooger. Er zijn in 1852 te 's Gravenhage veraccijnsd 4043 kalveren, gemiddeld elk wegende 98 pond en, altijd naar den maatstaf van $\frac{9}{16}$, aan verkoopbaar vleesch opleverende 55 pond. De rijks-accijns voor al die kalveren te zamen bedroeg *f* 13,713.76½, dat is per stuk *f* 3,39 en per pond verkoopbaar vleesch *zes cents en zestien honderdsten*. Met inbegrip der gemeente-opcenten bedroeg het totaal der belasting per kalf *f* 6,69, of per pond verkoopbaar vleesch *twaalf cents en zes en zestig honderdsten*.

Langs eenen anderen weg komt men tot een resultaat, hetwelk, wat de hoofdzaak, het bedrag van den rijks-accijns betreft, niet veel van het zoo even aangeduide verschilt. Er zijn gedurende het jaar 1852 in geheel het Rijk veraccijnsd 147,247 runderen, waarvan de gemiddelde waarde bedroeg *f* 58.53. Naar die waarde heeft de accijns per rund *f* 8.13 bedragen. Stelt men nu het gemiddeld gewigt van het rund op 900 pond, neemt men aan, dat zoodanig rund 0.65 en dus zeer weinig minder dan $\frac{2}{3}$ aan verkoopbaar vleesch oplevert, dan men nagenoeg 200 pond over, en is dus het pond rundvleesch in het afgeloopen jaar, door elkander bezwaard geweest met zeer weinig meer dan *vier cents* aan rijks-accijns.

Dat deze laatste onderstelling niet ver van de waarheid afwijkt, blijkt ook daaruit, dat er tarieven in Noordholland bestaan, waarbij de waarde van een rund, dat bruto 800 pond weegt, gesteld is op *f* 70, zoodat de rijksbelasting daar nederkomt op iets meer dan vijf en een halve cent, en dat er weder andere plaatsen in het Rijk zijn, waar, volgens de tarieven, zoodanig rund op de waarde van *f* 52 is gesteld, hetgeen den accijns daar tot vier cents doet dalen. Er zijn tarieven, volgens welke een kalf van 60 pond geacht wordt eene waarde te bezitten van *f* 14, en daar bedraagt dus de rijksbelasting van het kalfsvleesch, altijd met inachtneming van den aftrek voor afval, *vijf en een halven cent* per pond.

Nog eene bijzonderheid komt hier in aanmerking. Volgens de artt. 17 en 18 der wet omtrent den accijns op het geslagt van 22 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 31), welke artikelen nog steeds van kracht zijn, wordt bij den uitvoer van eene bepaalde hoeveelheid gezouten of gerookt vleesch restitutie gegeven van den daarvoor betaalden accijns, en bedraagt die restitutie één gulden voor de 50 ponden, dat is *twee cents* per pond. Oorspronkelijk dus schijnt de wetgever het bedrag der belasting niet hooger te hebben geschat dan op twee cents per pond. Al is het nu, dat sedert 1822 de omstandigheden aanmerkelijk veranderd zijn, en eene belasting, die naar de waarde van het vee berekend wordt, in 1853 veel meer moet bedragen dan destijds, zou het toch ongerijmd zijn te onderstellen, dat hier een verschil aanwezig kan zijn als van 1 tot 5.

§ 9. Indien men alzoo moet aannemen, dat de rijks-accijns van het vleesch door elkander, in plaats van 10 slechts 5 cents per pond bedraagt, is het de vraag, of bij eene afschaffing der belasting gegrond uitzigt zou bestaan, dat de prijs van het vleesch met nagenoeg dat bedrag zou verminderen. Ook dit meenen zeer vele leden ernstig te mogen betwijfelen.

Na de afschaffing van den accijns op het geslagt der varkens en schapen is, zoo als de Memorie van Toelichting zelve erkent, de prijs van het varkenvleesch nog gerezen. Men vreest, dat, in geval het voorstel werd aangenomen, eene soortgelijke teleurstelling het gevolg zou zijn. Men vreest dit te meer, omdat men ook het voorbeeld der afschaffing van het octrooi-regt op het vee te Parijs in 1848 voor zich heeft, die, gelijk men in een belangrijk geschrift van *Léon Faucher* over dat onderwerp lezen kan, spoedig gebleken is eene opoffering van een jaarlijksch inkomen van zes millioen franken geweest te zijn, zonder dat de ingezetenen daardoor werden gebaat.

De mogelijkheid laat zich zeer goed onderstellen, dat de uitvoer naar Engeland, die als hoofdoorzaak van den tegenwoordigen hoogen prijs van het vee wordt beschouwd, na de afschaffing van den accijns veeleer toe dan af zou nemen. Vooral acht men het niet onwaarschijnlijk, dat na de afschaffing een sterke uitvoer van geslagt vee zou plaats grijpen, hetwelk veel gemakkelijker en voordeeliger te verzenden is dan levend vee. Men heeft ook hier de ondervinding eenigermate voor zich. Na de afschaffing van den accijns op het geslagt der varkens heeft zich in eene der Zuidhollandsche gemeenten eene varkensslagterij op eene groote schaal gevestigd, enkel met het doel van verzending van het vleesch en spek naar Engeland. Te Schiedam schijnt men voor eenigen tijd mede het plan te hebben gehad, eene groote slagterij van runderen te hebben willen vestigen, doch vooral uit hoofde van het bestaan van den accijns dat denkbeeld te hebben opgegeven.

Nu zegt de Memorie van Toelichting wel, dat de accijns dezelfde werking doet als eene premie van uitvoer, waaruit dan volgen zou, dat, als die premie opgeheven werd, ook de uitvoer verminderen zou; doch men twijfelt zeer, of deze verwachting wel geheel zou worden verwezenlijkt. Tegen den accijns, die den prijs van het vee voor binnenlandsch verbruik verhoogt, staan aan de andere zijde de kosten van het vervoer van het vee naar de plaats van inscheping en de vracht op het schip of de stoomboot, waarmede de overtogt plaats vindt. Van de andere zijde werd nu wel aangemerkt, dat die vracht uiterst gering is, zoodat zij van Harlingen naar Londen thans slechts *f* 1.50 of *f* 2, en van Zwolle daarheen *f* 2 à *f* 3 bedraagt; doch men antwoordde daarop, dat deze zeer lage vrachten het gevolg zijn der mededinging tusschen ondernemingen van vervoer, die elkander tot elken prijs willen verdringen, en dat die lage vrachten dus hoogst waarschijnlijk geen stand zullen houden. Indien men wel onderrigt is, zijn de kosten van vervoer van vee naar Engeland over Rotterdam thans, alles zamengenomen, wel zoo hoog, dat daardoor het bedrag van den accijns voor een groot deel wordt gecompenseerd, en er dus zeer weinig van de zoogenaamde premie van uitvoer overblijft.

Sommige leden voegden er nog bij, dat het eene dwaling is, de tegenwoordige hooge prijzen van het vee uitsluitend aan den sterken uitvoer naar Engeland toe te schrijven. Die uitvoer houdt reeds sedert eenige jaren aan, en toch dagteekenen de buitengewoon hooge prijzen eerst van de laatste maanden, zoodat zij veeleer met de hooggestegene boter- en kaasprijzen dan met iets anders in verband moeten worden gebragt. De middenprijs van het rundvleesch is, volgens eene daarvan medegedeelde opgave, in 1852 veel minder geweest dan in het tijdperk van 1840 tot en met 1850.

Deze onderscheidene beschouwingen bleven van de zijde der voorstanders van het voorstel niet onbeantwoord. Het zou, meenden zij, dan toch wel een onbetwistbare stelregel der wetenschap zijn, dat het belaste voorwerp zoo veel duurder wordt, als de daarop drukkende belasting bedraagt. De ijverigste voorstanders der accijnsen hebben dit meermalen zelven erkend door te beweren, dat de accijns zich in den prijs van het veraccijnsde voorwerp *verbergt*.

Het is dus, naar dit gevoelen, onbetwistbaar, dat zoo, na de afschaffing eener belasting de prijs van het belaste voorwerp stijgt, daarvoor andere oorzaken bestaan, die bij het in stand houden der belasting evenzeer zouden hebben gewerkt, en derhalve dan den prijs van zoodanig voorwerp nog zooveel hooger zouden hebben doen rijzen.

Zulke oorzaken waren werkelijk voor de rijzing van den prijs van het varkenvleesch in den laatsten tijd aanwezig, namelijk sterk vermeerderde consumtie; buitengewone duurte der voedingsmiddelen voor de varkens, bijzonder ook van de aardappelen, waardoor de aanfokking is belemmerd; verhooging van den algemeenen marktprijs van het vee, vooral te Londen, waar kort vóór de afschaffing van den accijns de prijs der varkens lager was en eerst met dat tijdstip eene rijzing daarin heeft plaats gegrepen, en dergelijke oorzaken meer. Zelfs kan men aannemen, dat het regt van invoer, hoe uiterst gering dit ook wezen moge, den toevoer van buiten nog altijd eenigermate belemmert, al ware het slechts uit hoofde der aan de heffing van het regt verbondene formaliteiten.

Evenzoo hield men het er voor, dat bijzondere oorzaken hebben bestaan voor het verschijnsel, dat de afschaffing van het octrooiregt op het slagtvee te Parijs in 1848 niet de verlaging van het vleesch ten gevolge heeft gehad, die men daarvan verwacht had. Men moest daarbij denken aan den monopoliegeest van de vereeniging der Parijsche slagers, die over groote kapitalen kan beschikken; aan het hooge invoerregt op slagtvee, dat tot in den laatsten tijd in Frankrijk heeft bestaan, en aan de omstandigheid, dat de opheffing van het octrooiregt te kort heeft geduurd, om hare geheele werking te doen gevoelen.

Werd hier te lande de accijns op de runderen en kalveren afgeschaft, na eenigen tijd zou zich, volgens dat gevoelen, zeer zeker eene evenredige vermindering in den prijs van het vleesch openbaren, die ook op den prijs van het varkens- en schapenvleesch niet zonder gunstigen invloed blijven zou.

§ 10. Maar gesteld nu eens, dit ware werkelijk het geval, wie zouden dan — en dit is, naar het gevoelen der groote meerderheid, het hoofdpunt, dat de zaak beslist — door de afschaffing van den accijns op het rund- en kalfsvleesch worden gebaat? Met andere woorden, op welk gedeelte der bevolking kan men rekenen, dat deze accijns voornamelijk drukt? Het antwoord van verre de meeste leden heeft geen ander kunnen zijn, dan: — het meest vermogende of ten minste het meer gegoede deel der natie. Slechts voor een betrekkelijk zeer klein gedeelte zou de afschaffing te goede komen aan die klasse van minvermogenden, waarop in de Memorie van Toelichting bijzonder wordt gedoeld.

De memorie schijnt, wat dit punt betreft, eenigermate in tegenspraak te zijn met zich zelve. Zij gaat uit van het denkbeeld, dat er iets moet worden gedaan om den druk te lenigen, die, gelijk men beweert, uit de tegenwoordige duurte der levensmiddelen ontstaat. Uit den aard der zaak denkt men daarbij het eerst aan de arbeidende klassen en aan de allereerste levensbehoeften en verwacht, dat er bijv. sprake zal zijn van den accijns op de rogge, of van die op zout en zeep, waarin ook de armste zijn aandeel draagt. In plaats daarvan komt het op de afschaffing eener belasting neder, die, naar evenredigheid, juist het meest op den meest gegoede drukt.

Dat dit, met den accijns op het geslagt het geval is, schijnt naauwelijks voor tegenspraak vatbaar. Hoe wenschelijk het zou zijn, dat onder de mindere standen een ruim gebruik van dierlijk voedsel plaats vond, wie de werkelijkheid raadpleegt bevindt, dat zij daarvan meestal verstoken zijn. Men kan, naar veler oordeel, rekenen, dat twee derden der bevolking of geen dierlijk voedsel bekomen kan, of zich met schapen- en varkenvleesch vergenoegt; dat slechts bij een derde deel verbruik van rund- en kalfsvleesch plaats vindt, dat dit verbruik bij het deel der bevolking in dezelfde verhouding toeneemt, als het vermogen grooter, of de levenswijze kostbaarder is. Er waren leden, die, op grond hunner persoonlijke ondervinding, het gevoelen voorstonden, dat ten platten lande, ten minste in sommige provincien des Vaderlands, naauwelijks *één tiende* der bevolking eenig rund- of kalfvleesch verbruikt. In de steden is de verhouding eenigzins gunstiger, maar ook le dien aanzien kan men niet verder gaan, dan door te stellen, dat het aantal dergenen, die den accijns helpen betalen tot dat van hen, die niets daarin dragen, staat als van 1 tot 4.

Dat deze schattingen juist moeten zijn, blijkt reeds uit de opbrengst der belasting zelve. Die opbrengst bedraagt twaalf tonnen gouds en dus voor eene bevolking van drie millioen zielen 40 cents per hoofd, waaruit, als ieder ingezeten rund- of kalfvleesch at, volgen zou, dat het verbruik per hoofd, volgens de berekening in de Memorie van Toelichting, 4 pond 's jaars en volgens de berekening die men daar tegenover heeft gesteld, 8 pond zou bedragen.

Maar nu heeft men slechts rondom zich te zien, om zich te overtuigen, hoe oneindig sterker het verbruik in de huis

gezinnen der gegoeden is, en dus, hoe overgroot het aantal der ingezetenen moet zijn, die niets of uitermate weinig tot de af te schaffen belasting bijdragen. Volgens eene daaromtrent medegedeelde opgave heeft men in het uit zeven personen zamengesteld huisgezin van een ingezeten van eene onzer steden, die zonder tot de zeer vermogenden te behooren, vrije ruime inkomsten geniet, in 1852 500 pond rund- en kalfsvleesch verbruikt, en is dus door dat huisgezin, volgens de berekening tegen 5 cents per pond *f* 25 tot de belasting bijgedragen. In een ander huisgezin van een der meest gegoeden in den lande, die verscheidene bedienden heeft en op eenen grooten voet leeft, heeft de belasting, naar denzelfden maatstaf berekend, over 1852 *f* 15 per hoofd bedragen. Zulk een ingezeten zou dus, indien men zijn huisgezin op tien personen rekent, door de afschaffing der belasting *f* 150 's jaars winnen, en dat, terwijl hij zulk eenen last zonder eenig bezwaar dragen kan, volstrekt geene leniging van druk behoeft!

Beschouwt men de zaak uit een meer algemeen oogpunt, dan schijnt men niet verre van de waarheid verwijderd te zijn door te stellen, dat die ingezetenen uit den minderen burgerstand, waarop de Memorie van Toelichting doelt, door elkander gerekend, het dubbel dragen van het algemeen cijfer van den accijns per hoofd, en dus 80 cents per hoofd, hetgeen voor een huisgezin van 5 personen *f* 4 's jaars uitmaakt, en dus een ondragelijken last niet kan genoemd worden. Men moet, als men van dezen stand spreekt, toch niet uit het oog verliezen, dat in dien kring vooral, bij eenige welvaart, verbruik niet van rund- of kalfsvleesch, maar van spek en schapenvleesch te vinden is.

Men moet al verder niet uit het oog verliezen, dat volgens alle deskundigen, de slagters den accijns voor verre het grootste deel aan de meervermogende in rekening brengen, die de beste stukken vleesch voor hunne tafels verlangen, en dat op de stukken van minder goede hoedanigheid op vet, beenderen en dergelijke, dus geenszins het geheele cijfer, maar slechts een gering deel van den rijks-accijns drukt. Op de vleeschmarkten en in de slagterswinkels van sommige onzer steden wordt het goede rundvleesch voor $\frac{2}{3}$ van den prijs verkocht, dien de slager voor de uitgezochte stukken aan den vermogenden ingezeten in rekening brengt.

Voegt men dit alles bijeen, dan komt men tot de reeds aangeduide slotsom, dat de afschaffing van den rijks-accijns eene aanmerkelijke schade aan de schatkist zou toebrengen; dat daarentegen door de afschaffing alleen de meer gegoeden in den lande zeer zoude kunnen worden gebaat; de mindere burgerstand slechts eene betrekkelijk zeer geringe verligting zou erlangen, en ten minste twee millioen ingezetenen niet de allerminste leniging in hunnen druk zouden verwerven.

Er waren intusschen verscheidene leden, die, ofschoon zij in het belang der minvermogenden de tegenwoordige duurte der levensmiddelen betreurden, daarom niet konden toegeven, dat de daaruit voortspruitende druk van bedenkelijken aard is, of ten minste niet door andere gunstige omstandigheden, zoo als overvloed van werk voor de arbeidende klassen, wordt opgewogen.

Deze leden meenden het verder als een belangrijk en verheugend feit te moeten beschouwen, dat de meerdere duurte van het vee in de laatste jaren en de sterk toegenomen uitvoer tot nu toe van weinig of geen invloed zijn geweest op het verbruik van vleesch. Ten bewijze dezer stelling beriepen zij zich op de volgende opgave der gedurende het laatste tiental jaren hier te lande veraccijnsde runderen.

In 1843 heeft dit aantal bedragen.	129,929
„ 1844.	123,990
„ 1845.	146,286
„ 1846.	137,335
„ 1847.	131,582
„ 1848.	123,892
„ 1849.	124,109
„ 1850.	149,057
„ 1851.	149,111
„ 1852.	147,247

Het [illegible], dat het verbruik van vleesch in de laatste tien jaren over het geheel is toegenomen, en dat in dat tijdvak slechts twee jaren zijn geweest, waarin het aantal veraccijnsde runderen voor 1843 is overtroffen.

De voorstanders van het voorstel meenden, dat op de voorafgaande redeneringen zeer veel was af te dingen, vooral wat het belang van den minderen burgerstand bij de afschaffing van den rijks-accijns betreft. Al wilde men alles aannemen wat omtrent het verbruik van vleesch door dien stand gezegd was, dan volgde daaruit nog geenszins dat de opheffing van den accijns voor hem van ondergeschikt belang was. Mogt de afschaffing van den accijns daling der vleeschprijzen ten gevolge hebben, dan zou dat deel waarmede zich de mingegoede moest vergenoegen, in evenredigheid dalen en dus voor hem ligter verkrijgbaar worden. Zoo iets was te eer te verwachten, omdat de afschaffing van den accijns meer levendigheid en grootere concurrentie in den vleeschhandel zou te weeg brengen. Men moest toch niet vergeten, dat elke uitbreiding van den kring, waarin dierlijk voedsel bereikbaar is, als eene groote weldaad voor de natie moet worden beschouwd.

§ 11. Nog is het voorstel tot afschaffing van den accijns op het geslagt in verband beschouwd met het belang der gemeenten. Men heeft daarbij op den voorgrond gesteld, dat het voorstel, zoo als het daar ligt, vrij duidelijk in strijd is met het hoofdbeginsel van de artt. 249 en 250 der gemeentewet. Als men bij het eerste dier artikelen bepaald vindt, dat het verbruik van *zout*, *zeep*, *aardappelen*, *varkenvleesch en schapenvleesch*, niet gemeentelijk mag worden belast, kan daarvoor wel geene andere reden worden uitgedacht, dan dat het hier eerste levensbehoeften der minvermogenden geldt. Maar als men nu daarentegen in art. 250 rijksbelastingen op voorwerpen van algemeen verbruik vindt opgeteld, waarvan onder bepaalde voorwaarden 150 gemeente-opcenten mogen worden geheven; als men onder die voorwerpen — behalve *de tarwe*, die in het artikel als veel meer belastbaar dan de *rogge* wordt beschouwd — *het rund- en kalfsvleesch* op eene lijn met den *wijn en het gedistilleerd* ziet geplaatst, komt men tot de overtuiging, dat de wetgever bij het zamenstellen der gemeentewet, het hooger gemeentelijk belasten van die beide soorten van vleesch heeft toegelaten, omdat zij bovenal door de meervermogenden worden verbruikt. En toch zou men nu dezelfde soorten van vleesch als bij voorkeur en vóór alles van rijksbelasting ontheffen.

Doch wat ook van deze strijdigheid zijn moge, door de afschaffing van den rijks-accijns op het geslagt zou, naar het oordeel der groote meerderheid, groote stoornis in de huishouding van een aantal gemeenten worden gebragt. Er zijn ruim vijftig gemeenten in ons land, die 100 of meer opcenten op den bedoelden accijns heffen, en daaronder behooren de voornaamste steden der lands. In Amsterdam brengen deze gemeentelijke opcenten drie tonnen gouds op, in Utrecht *f* 60,000, in 's Gravenhage ruim *f* 80,000. Nu laat het voorstel wel den weg open, om na de afschaffing van de rijks-accijns, in zoodanige gemeenten eene belasting op het geslagt der runderen en kalveren als eigen middel in te voeren, doch het valt in het oog, dat dit dan met zeer groote bezwaren gepaard zou gaan.

Vele gemeenten, die zich nog naauwelijks van den schok door de plotselinge afschaffing van den accijns op de varkens en schapen veroorzaakt, hebben hersteld, zouden naar andere middelen moeten omzien om zich schadeloos te stellen, en daar eene zoo aanzienlijke verhooging der directe belastingen, als voor dat doel zou moeten worden beproefd, naauwelijks denkbaar is, zou de zaak uitloopen op treurige verwarring van gemeentelijke finantien.

Eenige leden meenden, dat zoodanige beschouwingen hier niet konden gelden. Indien, zeiden zij, sommige gemeenten ten gevolge van het hoog opdrijven der opcenten op de accijnsen thans in moeijelijkheden gewikkeld zijn of zulks bij de aanneming van het voorstel nog meer mogten worden, dan was dit aan onvoorzigtigheid of verkeerd beheer, vooral ook in vroegeren tijd, te wijten. De algemeene wetgever mogt zich door de verkeerdheden, die de gemeenten in hare inwendige huishouding hadden laten binnensluipen, niet laten terughouden van afdoende verbetering in het belastingstelsel des Rijks.

Nog is de aanmerking gemaakt, dat het ontwerp van wet, 't welk door de voorstellers is overgelegd, in art. 3, met opzigt tot de gemeenten, bepalingen behelst, die, zonder verdere aanvulling, ook als men anders de wet goedkeurde, onaannemelijk zouden zijn. Uit die bepalingen vloeit toch voort, dat de gemeenten, die thans aanzienlijke inkomsten uit de opcenten op het geslagt genieten, deze eensklaps op 1 Januarij 1854 zullen verliezen, tenzij eene Koninklijke beslissing haar uitdrukkelijk de verdere heffing toelaat. Maar hoe zou het nu, zelfs bij meest bespoedigde afdoening der zaak, voor den eersten Januarij 1854 mogelijk zijn, daarover voor elke der belanghebbende [illegible] te beslissen?

§ 12. In de [illegible] in de voorgestelde afschaffing van *het tonnegeld der zeeschepen* in overweging genomen. Daarbij hebben eenige leden verklaard, op grond van het door hen voorgestaan beginsel, om handel en scheepvaart zooveel mogelijk van alle belemmeringen, waarmede deze te strijden hebben, te bevrijden, *of* sterk voor dadelijke afschaffing gestemd te zijn, *of* wel ze onder andere omstandigheden, en dus zoodra de finantiële toestand des Rijks zulks toelaat, allezins wenschelijk te achten.

Verre de meeste leden echter gaven te kennen, dat [illegible] zich tegen het denkbeeld, om door eene afschaffing van het tonnegeld, de middelen der schatkist met een half millioen gulden 's jaars te verminderen, voor alsnog met nadruk moesten verzetten.

Menig offer, zeiden zij, is in de laatste jaren aan den handel gebragt. Zoo heeft de schatkist een verlies van *f* 200,000 door de opheffing der Rhijn- en Maasvaartregten, van *f* 130,000 door de afschaffing der doorvoerregten geleden. De kanaalgelden zijn in den laatsten tijd met 50, de loodsgelden met 25 ten honderd verminderd. Men zag niet in, waarom die opofferingen nog moesten worden vergroot, op een oogenblik als het tegenwoordige, nu handel en scheepvaart bloeijen, en de scheepsreederijen, ten gevolge van eenen gelukkigen zamenloop van omstandigheden, onverwachte voordeelen genieten.

Men zag de noodzakelijkheid van de afschaffing der tonnegelden op dit oogenblik te minder in, omdat van de zijde onzer koopsteden zelve niets gedaan wordt om verouderde misbruiken af te schaffen, die den handel met allerlei ongelden bezwaren. Nog altijd staat Rotterdam, maar vooral ook Amsterdam in dit opzigt in eene ongunstige verhouding tegenover het mededingende Antwerpen. Na de afschaffing van het tonnegeld zou waarschijnlijk [illegible] ten volle blijven voortduren. In Belgie wordt een gelijk [illegible] geld als in ons Rijk geheven; zelfs is het daar nog eenigermate hooger, omdat er 3 opcenten bijkomen voor den afkoop van den Scheldetol. Werd het tonnegeld hier te lande afgeschaft, Belgie zou vermoedelijk zich haasten dat voorbeeld te volgen, even als wij het voorbeeld van Belgie ten aanzien der afschaffing van de vervoerregten hebben gevolgd. Verwezenlijkte zich werkelijk die verwachting, wat werd er dan van het nut van den gehelen maatregel? Alleen de mededinging met Hamburg en Bremen zou dan welligt eenigzins gemakkelijker worden volgehouden; zeker die met Antwerpen niet.

Allerminst heeft men kunnen begrijpen, hoe de voorstellers de afschaffing van het tonnegeld, als eene zaak van gewigt voor den aanvoer, en dus ook voor den prijs der levensmiddelen hebben kunnen beschouwen, terwijl zij, blijkens hunne Memorie van Toelichting, het al of niet bestaan der regten op de granen, die zij uiterst matig noemen, van weinig belang achten. Die uiterst matige regten op de granen bedroegen dan toch nog altijd voor een last tarwe [illegible] of met de opcenten omstreeks *f* 9. Rekent men [illegible] van het last tarwe op *f* 400, dan beliep daarvan [illegible] nog ruim 2 per cent. Als men daar nu [illegible], dat, om ronde sommen te nemen, van onzen [illegible] jaarlijkschen in- en uitvoer van 400 millioen gulden waarde, een half millioen tonnegeld wordt geheven en dat het tonnegeld derhalve, alles dooreen gerekend, slechts $\frac{1}{8}$ ten honderd van de waarde bedraagt, [illegible] van de vermindering [illegible] worden te weeg gebragt? Welken invloed kan die heffing van $\frac{1}{8}$ per cent van de waarde op den prijs van een pond brood uitoefenen?

Maar ook, als men meer in de bijzonderheden treedt, is het resultaat, dat de thans geschorste invoerregten op de granen veel meer bedroegen dan het tonnegeld. Die inkomende regten beliepen voor 100 last tarwe *f* 900. Het tonnegeld zou, indien deze 100 last met een schip van 200 ton werd aangevoerd, hoogstens *f* 100 of *f* 1 per last bedragen. Die uitkomst is wel eenigzins hooger dan de straks [illegible] grond eener algemeene becijfering aangenomene, [illegible] toch, moest men ook hier vragen: welken invloed [illegible] heffing van $\frac{1}{8}$ pct. van de waarde van een last [illegible] op den prijs van een pond brood uitoefenen?

Nu weet men wel, dat [illegible] andere wijze, waarop het tonnegeld geheven [illegible] verschil maakt, en dat die last bijv. zwaarder [illegible] waar het eene gebrokene lading geld. Maar [illegible] vooral sprake van den aanvoer van granen, [illegible] zullen dan toch wel altijd met volle ladingen [illegible] aangevoerd.

[illegible] Op grond van al de voorafgaande bedenkingen en bezwaren heeft de zeer groote meerderheid der leden, die aan het onderzoek van het voorstel tot afschaffing van den accijns op het geslagt en het tonnegeld hebben deel genomen, zich tegen de aanneming van dat voorstel verklaard.

Aldus vastgesteld den 30sten [illegible] 1853.

VAN GOLTSTEIN,
VAN NISPEN VAN SEVENAER,
VAN RAPPARD,
MEEUSSEN,
DE KEMPENAER.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Gravenhage.